

DE
MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

Il y a dans la vie de tout écrivain consciencieux un moment où il sent le besoin de compter avec le passé, de classer en ordre et de dater les diverses empreintes qu'il a prises de la forme de son esprit à différentes époques, de coordonner tout en les mettant franchement en lumière, les contradictions plutôt superficielles que radicales de sa vie, et de montrer, s'il y a lieu, par quels rapports mystérieux et intimes les idées divergentes en apparence de sa première jeunesse se rattachent à la pensée unique et centrale qui s'est peu à peu dégagée du milieu d'elles et qui a fini par les résorber toutes.

D'ordinaire, ces sortes d'examens de conscience, quand il sont faits avec bonne foi et candeur, produisent des livres du genre de celui-ci.

VICTOR HUGO, *Littérature et Philosophie*
mélée.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Rijnveld.

VEERTIENDE DEEL.

APRIL 1846. — N°. 10.

BREDA,
BROESE & COMP.
—
1846.

*De ondergetekende heeft
dat het Tijdschrift der
Nederlandsche Leger in
zijn handt uitgegeven
Breda, den 11^{den} April 1846
Broese & Comp.*

DE
MILITÄRE SPEKTATOR.

TUUSCHRIJFT

BRUNNEN-DRUCKERIE

DE
MILITÄRE SPEKTATOR
WEEKLIJK
UITGEGEVEN
OP ZATERDAG
AAN DEN 10 APRIL 1846

J. G. van Nijmegen

DEEL

APRIL 1846 - N. 10

BRUNNEN-DRUCKERIE

1846

DE
MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

Si le caractère impose le respect, l'instruction donnera la confiance. Elle a un ascendant que reconnaissent les esprits les moins développés, quand elle est dégagée du pédantisme qui blesse. Cette déférence pour le savoir est une idée nationale aujourd'hui, que l'intelligence et la pensée sont les seules supériorités reconnues sans contestation et admirées sans envie. Que d'erreurs dans ce mot mortel trop en faveur dans nos écoles; qu'on en sait assez quand on conduit bien un bataillon! Qu'on rougirait de s'arrêter si vite dans son instruction, si on réfléchissait plus sérieusement aux avantages qu'elle donne, aux vastes champs que l'étude peut moissonner.

BLONDEL. Coup d'oeil sur les Devoirs et l'Esprit Militaires.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Rijnveld.

VEERTIENDE DEEL.

MEI 1846. — N°. 11.

BREDA,
BROESE & COMP.
—
1846.

*De ondergetekende aan
Klaar dat dit Tijdschrift te
hunner Drukking is gedrukt
en door hem vried is uitgeg.
Breda, 17 Juny 1846.
Broese & Comp.*

DE

MILITAIR SPPECTATOR.

TUUSCHRIFT

WED. J. VAN NINCHELD.

In de eerste plaats is het de bedoeling van de redactie om de lezer in kennis te stellen van de laatste ontwikkelingen op het gebied van de militaire wetenschap. De redactie heeft daarom een uitgebreid netwerk van correspondenten over de gehele wereld, die haar in staat stellen om de meest actuele berichten te verzamelen. Het is de bedoeling om deze berichten in een helder en overzichtelijk formaat te presenteren, zodat de lezer gemakkelijk de belangrijkste punten kan volgen.

BOON-RECHTER

J. C. van Nincveld.

VERTEGENDE DEEL

MAY 1848 - N. 11.

BRIDA
GROESSE & COMP.

1848

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden *erachterij* aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Majoor der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Venlo, met het opschrift: *voor den Militairen Spectator*. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

BRIEVEN AAN MARIAS.

II.

INHOUD.

De toegeworpen handschoen wordt opgenomen. — Het voorgesteld plan eener officiers-spaarkas, wordt nog eens van nabij bezien en de noodzakelijkheid om tot deze of gene associatie over te gaan, van verschillende kanten toegelicht. — Nog iets over eene voorgestelde associatie. — De geest van associatie is de vrucht van den tegenwoordigen tijd; hij dringt ook in de legers door; zelfs in het Pruisische leger; eenige bijzonderheden deswege; verzorging van Pruisische militairen in burgerlijke betrekkingen. — De tijden van geestdrift moeten plaats maken voor die van berekening; de *poësie* voor degelijk *proza*. — Een niet geplaatste Nieuwjaarswensch. — De *Militaire Spectator*.

Uw antwoord is rijk aan stof voor nieuwe beschouwingen, en noodzaakt mij, op eene niet onaardige wijze den toegeworpen handschoen ridderlijk op te nemen en het visier te openen.

Ik zal trachten u te voldoen, al ware het ook slechts gedeeltelijk. Vooreerst wenschte ik uw oor te gewinnen aan den toon, dien ik in mijne correspondentie zal aanslaan, en u voor te bereiden op de verscheidenheid die ik voornemens ben in de onderwerpen mijner epistels te mengen. Evenzoo zal ik het mijne doen, om de rigting uwer denkbeelden eenigzins te wijzigen, ze af te leiden van *personen* en ze over te brengen op *zaken*; iets dat mij te noodzakelijker voorkomt, aangezien gij nog maar al te veel geneigd zijt om de militaire polemiek te schoeijen op den leest der dagbladen-polemiek. Het verschil dat tusschen deze beiden moet bestaan, zal, mijns inziens, groot genoeg moeten wezen om op het eerste gezigt kennelijk te zijn. Andere pligten immers en eene grootere verantwoordelijkheid rusten op ons. Als apostelen der krijgswetten, zijn wij ook geroepen, om de leerstellingen der krijgstucht in hare primitieve zuiverheid te behouden, en veel moet er door ons gedaan, maar ook veel door ons gelaten worden, om onze soldaten-waardigheid niet in de waagschaal te stellen. Zoodra wij personen te voorschijn brengen en op het toneel doen treden, volgen wij den weg dien men op een

ander terrein bewandelt, en van zelfs zouden wij in het groote zwak vallen, dat men aan sommige dagbladen en aan sommige schrijvers verwijt, van heden *warm* en morgen *koud* te blazen.

Uit deze inleiding zult gij spoedig ontwaren, dat ik ten opzichte van vele uwer beschuldigingen, den toegeworpen handschoen reeds opgeraapt, en mij voorbereid heb ridderlijk eene lans met u te breken.

Indien ik nu volgorde der aanmerkingen in uwten brief, ook in mijn antwoord wilde aannemen, dan zou ik vooraf alle uwe *bottes* moeten riposteren. Dat ligt echter niet in mijn taktisch plan, aangezien het mij voorkomt, dat ik ze gelijktijdig met den toon waarin uw antwoord gesteld is, dat is met uw enthousiasmus, *konde à faire* nemen. Mijne krachten zal ik sparen tot aan het slot van dezen brief. Intusschen wil ik u voldoen, met mij de zaak van den *Militairen Spectator* aan te trekken, en deze te behandelen alsof ze de mijne ware, waaruit meer eenheid zal voortspruiten in onze correspondentie. Om daarvan al dadelijk een bewijs te geven, zal ik een der laatste punten van uwten brief tot het eerste onderwerp van overweging nemen, namelijk het plan tot oprigting eener *officiers-spaarkas*, onlangs door den heer majoor ENGELBERTS voorgesteld en door den *Militairen Spectator* ondersteund.

Dat plan heeft uwe goedkeuring niet kunnen wegdragen. Sta mij toe te zeggen, dat gij door uw enthousiasme gestruikeld zijt op eene eerste voorwaarde, die de voorsteller van uw vorderde, namelijk: dat vertoog en vooral deszelfs doel en strekking aan eene bedaarde analyse te onderwerpen. Daarop zal ik dan ook terugkomen in mijn slot, als ik met uw geestdrift in het algemeen wil afrekenen.

Wat uwe hoofdargumenten tegen dat voorstel betreffen, het blijkt mij, dat, indien alle lezers daarin uw voorbeeld hadden nagevolgd of nog zouden navolgen, het bewuste plan voorzeker al dadelijk schipbreuk zou lijden, omdat men het zou hebben beschouwd als eene bladvulling, als eene utopie *sans conséquence*, als een ontwerp, als een schema, zooals

de dagbladen er dagelijks opdisschen om den smaak hunner lezers voortdurend te prikkelen.

Uwen ridderlijken geest stuitte reeds dadelijk het denkbeeld dat het zóó verre gekomen was, dat de officieren zich zouden moeten cotiseren, om zich-zelven aan een beter deel van welstand te helpen; dat zij, even als de onder-officieren, een fonds zouden moeten oprigten, om, wanneer zij eindelijk het loon van eene veertigjarige dienst kunnen vorderen, iets *in de hand te krijgen*, dat hen, voor 't minst, in de eerste dagen waarborgde tegen woekeraars! Eilieve, vriend **MARIAS!** in dien uitval lag gelijktijdig eene miskenning van een der heilzaamste inrigtingen, welke voor den soldaat in het algemeen en voor den officier in het bijzonder, in de laatste jaren gesticht is. Die uitval streed ook tegen uwe overtuiging, mij vroeger kenbaar gemaakt, dat de gevolgen het zouden leeren, hoe groot de weldaad was, welke den onder-officier geschonken werd bij de oprigting van hun *fonds van onderstand*. U en mij, immers, waren reeds voorbeelden bekend, hoe nuttig en heilzaam dat fonds gewerkt heeft bij deelhebbers, die eindelijk in het genot van het zuur verdiende genadebrood gesteld werden, en bij het verlaten van de actieve dienst, in eens bijna zooveel voor hunne eerste behoefte uit dat fonds ontvingen (d. i. f 130) als het bedrag van het pensioen van een geheel jaar. Ik herinner mij nog zeer goed, dat gij het met mij eens waart, toen ik beweerde, dat de zedelijke invloed van de ontvangst van dusdanigen *sparpenning*, bij velen gunstig zoude werken op de verdeling en besteding der pensioens-penningen zelve, omdat de deelhebbers proefondervindelijk ontwaar werden, hoe een bespaard en beschikbaar kapitaaltje werkt op hunnen welstand.

Het streed met uw verfijnd gevoel nopens de waarde van den officiersstand, dat die stand toevlugt zoude moeten nemen tot een soort van spaarbank, om zich tegen nijpend gebrek te waarborgen, voor 't minst in het eerste tijdvak van het pensioensleven.

Volgens uwe ideën moesten het volk en de regering meer gedaan hebben en nog doen, voor de actief dienende en voor de gepensioneerde officieren. Ten aanzien van het principe zelf, kan ik u niet tegenspreken, omdat dit met mijne overtuiging zoude strijden; maar die overtuiging zegt mij ook, dat de regering, menschelijkerwijze, veel, zoo niet alles gedaan heeft, om bij den maalstroom van finantiële gevaren welke over den Staat zijn losgebroken, aan het leger voor 't minst eene zekere positie te doen behouden, waardoor het vooruitzicht is verkregen om gunstigere tijden te kunnen afwachten.

De overgang van den voet van oorlog op dien van vrede, was geenszins eene gewone of gebruikelijke, maar wel eene totale wijziging der grondslagen onzer weerbare magt. Van wáár de wil tot eene soortgelijke wijziging uitging, is te bekend om er bij stil te staan; doch het is welligt niet ondienstig er op aan te merken, dat die overgang veel verder ging dan de grenzen der vroegere vredes-positie. Een groot getal militaire sedentaire betrekkingen, welke vroeger voor de infanterie-, artillerie- en genie-officieren openstonden, werden plotseling ingetrokken; betrekkingen welke men als inamovibel, als onvervreemdbaar beschouwde. De minder merkbare overgang van het actieve gedeelte tot den pensioensstand, ging daarmede voor onderscheidene officieren verloren, en het gemis van vele dezer betrekkingen heeft den officiersstand gevoelig getroffen. Doch de officiersstand niet alleen, maar de Staat zelf lijdt er onder, en zal er nog oneindig meer door lijden in kritieke momenten, bij het organiseren van volkswapeningen enz. Immers, in 1830, toen men nog over zoovele dezer betrekkingen beschikken konde, kwam men handen en hoofden te kort bij het eerste werk der volkswapening. Men zal dan ook wel van lieverlede overtuigd worden, dat men een weinig zal moeten terugkomen op de reuzenstappen tot bezuiniging; maar die overtuiging zal bij het volk en deszelfs vertegenwoordigers moeten opkomen. Intusschen zal men moeten bekennen, dat het Hooge Bestuur eene voor het avancement, en in het belang van den officiersstand vrij voordeelige partij trekt van de weinige overgeblevene sedentaire militaire posten. Wanneer men regt en billijkheid verlangt, dan dient men niet te vergeten dat men beginnen moet zelf regtvaardig en billijk te willen wezen.

Uwe wijze van beschouwing der militaire quaestie, namelijk in zoo verre zij het Volk en der Regering aangaat, zou juist wezen, wanneer gij niet uit het oog hadt verloren de *finantiële quaestie*, waarop de beste wil en de beste bedoelingen, van wie dan ook, schipbreuk *moesten* lijden. En wat zoudet gij nu winnen met uw geklaag en met uwe geestdrift, wanneer zij u beletten om te handelen, of om eenen anderen weg te zoeken tot bereiking van een doel dat veler wenschen kan bevredigen?

De majoor **ENGELBERTS** heeft, de zaak nemende zooals zij in deze oogenblikken stond, een middel, eene proeve, eene poging van zelfhulp voorgesteld. De *Militaire Spectator* vond dat plan nuttig, al ware het slechts als een licht op den duisteren weg der toekomst, dat eenig gezigt zou geven op de noodzakelijkheid, om de *verdeelde* krachten te

vereenigen tot één hoofddoel. Wat uit dat doel al verder kan voortspruiten, en wat er uit eene dusdanig opgevorderde eenheid van zin kan geboren worden, schijnt u nog niet duidelijk voor den geest te zweven. Ik zou u hierover veel kunnen zeggen, maar het zou niet wijs en verstandig wezen, dat men op dit punt te voorbarig ware. Vooreerst moet men zien of er goede wil bestaat, en of men de voorkeur zal blijven geven aan lijdelijk toezien, of dat men handen aan het werk wil slaan. Uit eenige berigten bij den *Militairen Spectator* ingekomen, laat het zich aanzien, dat vele zeer verdienstelijke officieren zich reeds bezig houden, het bedoelde plan als eene ernstige zaak op te nemen, en welligt draagt dit nummer er reeds een bewijs van.

Ook uw wensch was het, dat er iets wierd uitgedacht ter verbetering van het avancement der officieren, tot opwekking van de hoop op de toekomst, die meer en meer insluimert. Waarom niet liever zelve uwe krachten beproefd, en waarom altijd bij 't *wenschen* blijven staan? Waarom niet met een voorstel te berde gekomen, terwijl geen mensch u zal betwisten, dat de verbetering van het avancement der actief dienende officieren, als van-zelve voordeelig moet werken op de te pensionneren officieren? En al ware het nu, dat wij officieren zelve veel zouden kunnen medewerken tot verbetering van het avancement, zou dan de voorgestelde *Spaarkas* hare nuttige en heilzame strekking verloren hebben? of zou, omgekeerd, eene zoodanige *Spaarkas* niet altijd voordeelig op elk ander plan ten nutte der actief dienende officieren werken? Ziedaar twee vragen, zoo ik vermeen, wèl geschikt om uwe gedachten op het terrein van het meerbedoelde voorstel iets langer vast te houden, misschien zal deszelfs *doel* u daardoor iets duidelijker worden. Laat de *Spaarkas* een vaandel, een middelpunt worden, om welke de officieren, beziel met de zucht om zich-zelfen en anderen te helpen, zich scharen, en de overtuiging zal dan weldra algemeen worden, hoeveel goeds er uit dat middelpunt kan uitgaan, en wat de eenheid vermag, zoowel voor het zedelijke, als voor het stoffelijke van den officiersstand.

Indien nu het zoovele malen ter sprake gebrachte voorstel, niet in allen deele heeft mogen bevallen; welnu, laat het dan een motief worden om iets anders daar te stellen, dat hetzelfde doel beoogt. De voorsteller, noch de hoofdredacteur van den *Militairen Spectator* verlangen in deze zaak het *veto* te behouden. Zij zullen zich reeds gelukkig rekenen dat hunne associatie in deze, als eenig uitgeworpen zaad worde beschouwd, dat kiemen, bloesem en vruchten beloofde.

Het vroegere plan van den *Spectator* zelve, beoogde eene ineensmelting der ideeën van het Oostindische verhoogd pensioenfonds, met het Engelsche uitkoopings-stelsel, hoewel het laatste niet genoemd was.

Een *uitkoopings-fonds* voor te stellen, heeft mij meermaalen voor den geest gezweefd, doch ik werd telkens teruggehouden door het gemis van een motief om iets zoodanigs behaaglijk in te kleeden. Ik moest toch zoo geheel tot den stoffelijken bodem van de zaak neêrdalen, gaaf weg het poëtische van den soldatenstand wegedeneren, en hoewel onze landaard veel neiging en lust tot rijmelarij, maar niettemin nog grooter zucht tot iets of wat meer *solide's* heeft, kwam het mij toch voor, dat wij soldaten de poësie niet geheel buiten rekening konden noch mogten laten. Wanneer ik mij bij dergelijke bespiegelingen meermaalen de vraag deed: Waarom het grootste deel der officieren, die veertig dienstjaren volbragt heeft, er zoo tegen opziet om de actieve dienst te verlaten, dan zelfs wanneer men *inwendig* moedeloos is geworden en aan een meer rustig leven de voorkeur zoude geven? dan moest ik mij vele malen antwoorden: omdat die officieren het grootste deel van hunnen welstand moeten offeren, om eene meer dan bekrompene toekomst in te gaan. Ware het vroegere plan van den *Spectator* in der tijd aangenomen en nu in werking, waarbij aan den kapitein der infanterie, na veertig volbragte dienstjaren ruim f 1300 pensioen verzekerd werd, zoudet gij het dan niet met mij eens zijn, dat de weerzin tegen het pensioen bij dien rang geheel zoude geweken zijn?

Men heeft destijds wel eens de opmerking gemaakt, dat de lust tot het pensioen nemen, te groot zou worden, en dat de Staat het pensioensbedrag niet zoude kunnen betalen. Daarvoor echter was gezorgd, aangezien het bedrag dat de Staat moest uitkeeren aan de verschillende rangen, aanvankelijk reeds minder gesteld was en allengskens nog meer zoude verminderen; ja welligt in 25 jaren geheel *nul* zoude worden. Dat vond men ook niet goed, omdat men het beginsel, dat de Staat pensioen voor trouwe diensten verschuldigd is, niet wilde vernietigen. De voorsteller meende echter toen reeds vooruit te zien, wat later werkelijk gebeurd is, en het kwam hem voor, dat men niet te veel moest vergen en met twee pannetjes te gelijk moest willen bakken. Verhooging van het pensioen en sterk toenemen van het avancement, kan toch wel met eenige opofferingen gekocht worden! Aan den anderen kant zou het pensionneren van vele officieren *op dien voet*, eenen ontegenzeggelijk nuttigen invloed voor den Staat gehad hebben, omdat het budget van

oorlog meer *productief* zou geworden zijn, door het vermeerderen van de welgestelde klasse van burgeren, welke in het leger opgevoed, aan orde gewoon, door wetenschap, beschaving en menschenkennis verrijkt, met de kracht der wapenen bekend, en bovenal overtuigd, dat hun welstand was voortgevloeid uit de bron van orde en wet, — zoodat ook zij het grootste belang zouden dienen te stellen in de handhaving van orde en wet.

Met het laatste gedeelte dezer kleine uitweiding, kan ik op het even verlaten terrein terugkomen, om te doen gevoelen, wat een geest van *associatie* onder de officieren, hetzij tot het voorstel van den majoor ENGELBERTS, hetzij tot elk ander plan dat eene dergelijke uitkomst beoogt, zoude kunnen uitrigten, ook in *het welbegrepen belang van Koning en Staat*.

Huiverde ik dan al vroeger, om, zooals ik even zeide, met een *uitkoopings- of dergelijk zuiver materieel ontwerp* te berde te komen, thans nu het ijs door de voorgestelde *Spaarkas* eenmaal gebroken is, aarzel ik niet meer tot dat *stoffelijke* af te dalen, juist omdat ik er *thans* een *hoogstedelijk staatkundig motief* in zie. Immers de stoffelijke welstand van den gepensionneerden officier te verbeteren, mag wel met andere woorden heeten: *tevredene menschen maken*, zoowel bij de actief dienende, wier avancement er door bevorderd wordt, als bij degenen die den pensioensstand te gemoet gaan. Zal ik noodig hebben u voor te spiegelen, hoe de zedelijke gesteldheid dienaangaande thans is? En zoudet gij mij niet moeten toegeven, dat het Hooge Bestuur door die zedelijke gesteldheid welligt worde gebonden, om zich meer en meer te houden aan een soort van *uitstervings-stelsel*, al ware het ook met de overtuiging, dat dit voor het vervolg nadeelig zou werken op de belangen der dienst en die van den Staat zelve: Aan de eene zijde de gevaren der *impopulariteit* en het vermeerderen der ontevredene burgers, dat is het *tegenwoordige*; aan den anderen kant, het lot en de oorzaken van dat lot van het Pruisische leger bij Jena (in 1806), d. i. de *toekomst*; en wie zou zich sterk genoeg gevoelen, zóó uitsluitend het eerste te kiezen? Zulk eene keuze heeft toch voor den staatsman eigenaardige gevaren, welke hij wel eenigzins behoort te vermijden, al gevoelde hij zich sterk genoeg naar ziel en geest, om zijne persoonlijkheid geheel buiten het spel te houden!

Voorwaar, *MARIAS!* analyseer de zaak, en gij zult overtuigd worden, dat het tijdstip dáár is, dat de officieren zich moeten *associëren*, om zich-zelven, den Staat en het hoofdbestuur van het krijgswezen gelijktijdig te helpen uit

eene *malaise*, die allen van lieverlede ondermijnt, en de beste levenssappen verdervend aantast.

De Berlijnsche *Soldatenfreund* van den 2^{den} Maart jl., bevat een verhoog dat het onderwerp eener *associatie* behandelt, doch 't welk een ander doel heeft, dan dat 't welk hier ter sprake gebracht is. Het doet echter zien wat elke associatie vermag, en hoezeer de geest des tijds ook op den soldatenstand werkt en hem dwingt den loop der ideeën eenigzins te volgen. In dit verhoog komt eene zinsnede voor, eenigzins in uwen ridderlijken geest en stemming opgesteld, doch ik geloof u te kunnen overtuigen, dat wij slechts schijnbaar in gevoelen verschillen, en dat de Pruisen reeds op den weg zijn om partij te trekken van hetgeen zij nu reeds gesticht hebben. Houdt mij dus ook de overname van eenige zinsneden uit dat verhoog ten goede. De schrijver zegt namelijk:

« Ofschoon de tijd met zijne verschillende inzichten en steeds « nieuw opkomende behoeften, in het algemeen magteloos « staat tegenover de grondslagen van elk leger, d. i. tegenover de krijgstucht, subordinatie, hierarchie en tegenover « de werkkraft dezer duizenddeelig zamengestelde machine, « is het echter niet minder zeker en bevestigd, dat de ideeën « en behoeften van dien tijd, allengskens ingang vinden en « ook mogen ingaan bij elke gewapende magt, indien zij « slechts de bovengenoemde grondslagen niet ondermijnen, « of hunne werking verlammen. Alles verandert of wordt « gewijzigd, of onderwerpt zich aan de ideeën welke de tijd te « voorschijn roept. Dat wat de mensch als het heiligste « beschouwt, d. i. *de Religie*, is geenszins daarvan vrij, naar « dien de uiterlijke vormen ook van deze zich tot in het « oneindige wijzigen en veranderen. De militaire gehoorzaamheid aan de bevelen van hen, aan wien de Staat eenig « regt op magt gegeven heeft, is ten allen tijde, in alle « klimaten, bij alle volken dezelve gebleven. Zonder die « gehoorzaamheid kan men zich geen begrip van den krijger « vormen, of de straatroover zou zich mogen beroemen op « het dragen van wapenen. In China, even als te Rome, in « Rusland even als in Vereenigde Staten van Noord-Amerika, « is de gehoorzaamheid de pligt die op den soldaat rust. »

« Deze grondslagen, zoowel als de onmiddellijk daaruit « voortvloeiende verhoudingen en gevolgen, moeten wel ten « allen tijde worden gevrijwaard voor den verderfelijken invloed van het oogenblik, en elke neiging, of poging om « ze op de eene of andere wijze te ondermijnen, met kracht « worden tegengegaan. De armee kan zich echter niet afsluiten voor den invloed des tijds, wanneer hij 's menschen

«welzijn beoogt, en hier doen zich onderwerpen voor, welke «wij willen overwegen, namelijk:»

«Het geld en de associatie, of het verbinden van «zwakke enkelvoudige krachten tot een volledig samenwer- «kend krachtig geheel.»

«Beide deze magten, ontsproten uit den door het leger «uit eenen harden strijd gekochten vrede, zijn thans in alle «levensverhoudingen en maatschappelijke betrekkingen, zoo «diep doorgedrongen, en brengen zulke grootsche, en soms «ook zulke verderfelijke resultaten voort, dat ze niet meer «onopgemerkt voorbijgezien mogen worden. Ook in de «krijgshuishouding willen zij vasten voet vestigen, en ook «daarin heilaanbrengend werken, waartoe het zoo schoone «en volmaakt werkende legerverband eenen gemakkelijken «weg aanwijst.»

«De geloofsbelijdenis van den *Soldatenfreund* ten opzichte «van den geest van associatie, komt hierop neder, dat hij «buiten de *chambé-kamerraadschap*, buiten de *escouade*, de «kompagnie, het *bataillon* en het *regiment*, geen genoot- «schap wil kennen, als het zich op de eene of andere «wijze zoude willen onttrekken aan den invloed of aan de «controle der chefs, of dat hij iets beoogde wat de chefs «niet kunnen billijken, noch zouden willen bevorderen. «Elke vereeniging trouwens welke zich van het militaire «verband afzondert, is bedenkelijk, heeft meermalen tot «misbruiken aanleiding gegeven, en somwijlen tot verant- «woordelijkheden geroepen, tegen welke wij onze krijgs- «makkers willen waarschuwen. Anders is het gesteld met «die soort van vereenigingen, welke de bevordering van «wetenschap ten doel hebben, of weldoen beoogen. Ofschoon «ook zulke genootschappen zich niet aan de leiding en het «toezigt der chefs mogen onttrekken, kunnen wij evenwel «niet afwijzen vereenigingen, waarbij zulke doeleinden als «grondslag aangenomen zijn, juist omdat wij geene soldaten- «genootschappen willen erkennen. Wij zullen toch in het ver- «volg doen zien, op welke edele en menschlievende wijze de «militaire autoriteiten, de uit den geest des tijds ontsprotene «wensen hebben weten te bevorderen en te leiden.»

«Weldoen echter, stoffelijk weldoen laat zich niet zonder «geld bewerkstelligen, en dit is het tweede punt onzer over- «weging.»

«De zedelijke kracht, het zedelijk leven van het leger «heeft de eer ten grondslag; de eer, die van hare zijde tot «levensbeginsel erkent: zelfverloochening en bevoorregting, «opoffering en onderscheiding. Doch het geld en de eer «staan vooral in het leven van den mensch dikwerf vijan-

«dig tegenover elkander, en het is om deze redenen dat «de armee zich tot nu toe heeft weten te vrijwaren van «finantiële baatzuchtigheid. Wij hopen, niet slechts dat zij «het ook in 't vervolg moge blijven doen, maar drukken «onze meening bij dezen uit, dat zij er zich vrij van moet «houden, indien de armee voor den langzaam, maar des «te zekerder invretenden tand des tijds, frisch en zedelijk «jeugdig wil blijven. Doch ook hier maken wetenschap en «weldoen eene uitzondering, en daár waar zij, onder de «leiding der militaire autoriteiten, de enkele individuele «krachten, tot zulk een doel vereenigen, kan voorzeker «veel heils gesticht worden.»

Met dezen aanhef deelt het genoemde Berlijnsche militaire tijdschrift, de *statuten* mede van het *genootschap ter onder- steuning van de familiën, der in geval van oorlog te veld rukkende landwehrmannen*, aanvankelijk gevormd bij het 3de Pruisische legerkorps, doch dat reeds bij andere legerkorpsen navolging heeft gevonden.

Er was hier alzoo sprake van eene associatie tot een wel- dadig doel, in verband tot een armee-belang. Ik zeg armee- belang, omdat het toch wel aan geen twijfel zal onderhevig wezen, dat de zedelijke moed der landwehrmannen, die bij dreigende oorlogsgevaren te wapen geroepen worden, naar die mate zal worden verhoogd, als zij te meer zekerheid hebben dat er voor hunne te huis geblevene betrekkingen gezorgd is en verder gezorgd zal worden. De hierbedoelde associatie van dien aard, was niet de eerste welke tot stand is gekomen bij het Pruisische leger. Zij is slechts eene navolging van de *associatie* der onderofficieren van de artil- lerie-brigade, vroeger onder het bevel van den kolonel von DECKER, welke ten doel had om de nagelatene betrekkingen van hunne kameraden te ondersteunen.

Al deze pogingen zijn loffelijk; zij worden ook door de hoogste autoriteiten in Pruisen toegejuicht, ondersteund en beschermd. Het zijn intusschen even zooveel bewijzen dat de geest van associatie aldaar reeds een vasten voet heeft verkren- gen, en zich vermoedelijkerwijze ook wel hooger op zal uit- breiden, wanneer de behoefte daartoe zal gevoeld worden. Intusschen verkeerden de Pruisische officieren, en zelfs de onderofficieren, in eenen — bij de andere legers vergeleken — zeer gunstigen exceptionnelen toestand, en wel wegens: 1°. de hooge pensioenen, welke de officieren gedeeltelijk van den Staat, en gedeeltelijk uit *eigene bijdragen tot het pensioen* trekken, en waardoor zij zeer goed en geëvenredigd naar den stand waarin zij hebben verkeerd, kunnen leven; 2°. de menigvuldige verzorgingen door burgerlijke ambtsbedieningen,

waarbij het pensioen met andere emolumenten gecumuleerd en aanzienlijk verhoogd wordt.

Hoe men het nu ook noemen moge, de *bijdrage tot het pensioen* kan reeds als een soort van *associatie* voor eenen verhoogden welstand worden beschouwd, dat dáár van de Regering is uitgegaan, en dat hier van de zijde der belanghebbende wordt voorgesteld.

Hoeveel minder groot is nu in Pruisen de behoefte niet om den welstand van den gepensionneerden officier te verhoogen, aangezien er reeds zoo vele officieren in het civiele worden verzorgd; terwijl deze heilzame en verkwikkende bron voor ons geheel gestopt is!

Om u daarover te laten oordeelen, doe ik hier volgen eene officiële opgave van het getal officieren en onderofficieren, dat in Pruisen met lucratieve civiele ambten is begiftigd, sedert de jaren 1823 tot 1843, te weten:

	Officieren.	Onderofficieren en Manschappen.
In den jare 1823	16	206
» 1824	12	284
» 1825	9	184
» 1826	87	1037
» 1827	86	1016
» 1828	93	1064
» 1829	66	953
» 1830	63	1028
» 1831	64	1027
» 1832	53	1090
» 1833	61	1080
» 1834	37	1019
» 1835	50	798
» 1836	35	870
» 1837	54	932
» 1838	55	1354
» 1839	50	1650
» 1840	44	1655
» 1841	51	1533
» 1842	48	1444
» 1843	54	1577
Totalen	1088	21775

En om u te doen zien dat al de takken der staatshuishouding voor de te verzorgen militairen openstaan, doe ik hier onder volgen eene opgave, hoe en waar de hierboven bedoelde militairen verzorgd zijn geworden:

	Offic.	Ond.-offic. of Mansch.
1. Bij het ministerie van binnelandsche zaken en politie.	332	7450
Transportere	332	7450

	Offic.	Onderoffic. of Mansch.
Transport	352	7450
2. Bij het ministerie van finantiën.		
a) Algemeen beheer der tollén.	573	7481
b) Buiten de ontvangst der »		
3. Bij het ministerie van justitie.	16	2964
4. Bij de koninklijke bank en staats-secretarie.	»	23
5. Bij het ministerie van eeredienst.	7	508
6. Bij het hoofdbeheer der staats-schulden.	7	113
7. Bij het ministerie van 's Konings huis.	13	1408
8. Bij de kadetteninrigtingen.	»	47
9. — het beheer van het fabriek- en bouwwezen.	2	479
10. Bij het postwezen.	112	1141
11. — den zeehandel.	1	26
12. — het beheer der wegen.	1	111
13. — de rekenkamer.	5	24
	1088	21676

De hier medegedeelde cijfers spreken duidelijker dan de schoonste redenering, en toch geloof ik te mogen aannemen, dat de civiele bezorging der militairen en de hooge pensioenen met ter tijd ontoereikende zullen worden bevonden, om aan alle behoeften te voldoen, en dat ook dáár de geest van associatie steun aan de regering zal moeten verleen. Deze mijne meening steunt op de volgende gronden:

1°. Dat het Pruissische leger aan de eene zijde gekweld wordt door de vrees, dat de langdurige vrede al de officieren, welke vroeger den werkdadigen oorlog hebben medegemaakt, allengskens door ouderdom noodzaken zal de dienst te verlaten; — dat men bij den voortduur van den vrede, binnen weinige jaren, al de ervaringrijke officieren zal missen, en ze derhalve zoolang mogelijk willen behouden.

2°. Dat de Pruissische regering, aan den anderen kant, niet is vergeten de noodlottige ervaring van het tijdperk voor 1806, en den schadelijken invloed van het krijgshalte van het leger, door het *te lang* bijbehouden van de officieren, wier jaren niet in harmonie staan met het vermoedelijk karakter dat de eerste algemeene oorlog meer dan waarschijnlijk zal aannemen.

3°. Dat de hier bedoelde vrees in den laatsten tijd veelvermogen heeft gewerkt, en vele pensionneringen heeft ten gevolge gehad; doch dat daardoor ook het pensioenfonds en

pensioen-budget zoodanig geleden hebben, dat Zijne Pruisische Majesteit reeds onderscheidene malen uit H. D. bijzondere fondsen, tot 500,000 Thl. toe, tot stijving van het pensioenfonds heeft geschonken, en eindelijk:

4°. Dat, in weerwil dezer ondersteuning, het aantal zeer bejaarde officieren, alsnog in actieve dienst, aanzienlijk en geenszins geëvenredigd is aan het bedrag der pensioenen, welke de bedoelde fondsen zouden kunnen afwerpen.

Zou het dan de eer kwetsen van den Pruisischen officiersstand, dat hij, in weerwil der vele bronnen van uitkomst en verzorging voor den ouden dag, zich gedurende den actieven diensttijd meerdere opofferingen getroost, om des te spoediger verzorgd te worden en het avancement niet te doen stilstaan!

Eene bijzonderheid, die nu nog de bejaarde Pruisische officieren afkeerig maakt, om zonder bezorging in eenig civiel ambt, het pensioen te vragen, is gelegen in de overigens zeer billijke wettelijke bepaling, dat het regt op pensioen, na *dertigjarige dienst*, verkregen wordt; doch dat het bedrag van het pensioen, met elke *vijf- of tien-jarige dienst* boven het bepaalde diensttijdvak, ook aanmerkelijk wordt verhoogd.

Indien nu de Pruisische officieren, door eene onderlinge associatie, dat meerder bedrag voor het vermoedelijk getal jaren, dat de niet in het civiele verzorgde officieren zouden willen blijven dienen, om regt op het maximum van het pensioen te verkrijgen, bijdroegen, dan houde ik mij verzekerd, dat het avancement aldaar op eene opmerkelijke wijze zoude toenemen, en evenzoo de klasse van welgestelde burgers. Verloor de Staat nu aan de eene zijde allengskens de in den oorlog opgevoedde officieren, aan den anderen kant zou hij in jeugdigheid van het leger winnen, en de stoffe voor *encadrering* eener onverwachte volkswapening zien toenemen. Dusdanige associatie, met zulk een doel tot stand gebracht, kan nimmer de eer van den officiersstand kwetsen, en zou ook nimmer met den naam eener geldspeculatie kunnen bestempeld worden.

Uit deze redenering zult gij, waarde vriend — voor 't minst dit durf ik verwachten — kunnen opmaken, dat uwe geestdrift *à la Ambert*, in dit geval niet juist geplaatst was, en dat het tijdstip werkelijk is aangebroken, dat wij den geest des tijds en de bijzondere omstandigheden waarin het Volk en de Regering verkeert, moeten raadplegen, en daarvan partij trekken.

Eene den kriegsgeest en het vaderlandsche gevoel opwekkende bespiegeling, op zijnen tijd ter sprake gebracht, beschouw ik wel nuttig en doeltreffend, doch zij moet ons niet aflei-

den van solide en tot eenig resultaat leidende handelingen. — En nu een woord tot uw enthousiasme.

Uw geest is te veel doorvoedt met de somwijlen wat al te krasse kost, u aangeboden in *BILDERDIJK's Vaderlandsche Historien*. De *Heldendaden te land* van onzen eenigen *BOSCHA*, hebben uw gemoed welligt te veel ingenomen. Uw hart klopt nog te driftig voor eene edele en grootsche dankbaarheid en voor ridderlijke soldaten-deugden, welke, volgens u, bij het volk van Nederland moeten huisvesten, dan dat zoo gereeden ingang bij u het besef kon vinden dat de tijd dáár is, dat de officieren zelve voor hunne toekomst moeten zorgen.

De tijd der illusiën is voor u nog niet heengegaan, om plaats te maken voor de werkelijkheid, ontdaan van poëtischen smuk. *ALFRED DE VIGNY* en *JOACHIM AMBERT*, zijn nog te veel uwe lievelings-auteurs, wanneer gij, naar geest vermoeid van historische navorschingen, naar de drijfveren van de, door u zoogenoemde, *Hollandsche aristocratische factie*, een lijvig boekdeel van *P. C. HOOFT, BORR* of *AYTSEMA* digtslaat, of *DE JONGE, Geschiedenis van Nederlandsch Zee-wezen*, of *Hollandsch Roem*, van *COLLOT d'ESCURY*, of *SIMON STIJL's Opkomst en Bloei*, of *De Witt en zijne tijdgenooten* van *SIMONS*, of de *Beroerten*, of de *Staatkundige partijenschappen in Nederland*, of zoovele andere werken van dien aard ter zijde legt, om u eenige uitspanning te verschaffen in meer poëtische vreemde litteratuur! Geloof mij, vriend *MARIAS!* de tijden en omstandigheden zijn thans niet bijzonder gunstig voor zulk eene poësie. Dat opwinden van het vaderlandsch gevoel, zou in de loopende oogenblikken welligt niets anders voortbrengen dan eene schadelijke prikkeling van uw temperament, en afstuiten op de tegenwoordige gemoedsgesteldheid onzer landgenooten.

De prikkelbaarheid der gemoederen, welke gij nog altijd aanwezig waant, bestaat niet meer in den door u vermeenden zin. De tijden van buitenlandsche rust en kalmte, die wij sedert 1839 beleefd hebben, hebben hunne gewone werking uitgeoefend op het volk, even als de stilstand dat doet op het water, en dit met een drabbig vlies en veel kroost overdekt. Ik zeg niet dat er geene andere prikkelbaarheid heeft plaats genomen, maar zij is van eenen geheel anderen aard, en minder vatbaar voor edelmoedige en grootsche opwellingen. Wanneer gij dat vlies en kroost voor een oogenblik zoudt willen wegnemen, en uw oog in dat troebel water zoudt willen laten doordringen, hoe verbaasd zoudt gij dan niet staan over de woelingen die gij zoudt ontdekken in het maatschappelijk leven, in de Kerk en in den

Staat: Hoe de partijzucht toeneemt! Welke rol de gewestelijke naijver speelt! Hoe de kanker van een overdreven *piëtismus* woelt en wroet in de ingewanden van het edelste bloed en de krachtigste sappen van het volk wegvreet, de verouderde, nimmer geheel geslotene wonde opent, en met Roomsche en onroomsche spitsvindigheden omzoomt! Uwe studien zouden — dit is niet te ontkennen — u dáárin vooral van dienste zijn, zoodat dit alles u niet zou voorkomen als geheel vreemd of nieuw; maar zij zouden u dan welligt doen terugbeven op het denkbeeld, dat ook de vermoedelijke gevolgen van dezen toestand van zaken, u evenmin nieuw en onverwacht voor den geest kunnen komen. De zoo evengenoemde klassieke Nederlandsche schrijvers kunnen u in dat opzigt schatbare wenken geven. Misschien zou de begaafde schrijfster TOUSSAINT u met haren *Leycester in Nederland*, iets gegelijker verpoezen dan ALFRED DE VIGNY met zijne *Servitude et Grandeur*, of JOACHIM AMBERT met zijn *Essai sur l'Armée*, wier tafereelen en beelden, in de dagen die wij beleven, helaas! evenveel aan invloed hebben verloren, als voorheen de heldendichten der Ouden, als de historische beelden van eenen TACITUS en LIVIUS, als de *Levens* van eenen PLUTARCHUS, of de *Commentariën* van eenen JULIUS CÆSAR!

Ik wil echter nog meer, en, indien het doenlijk is, geheel met uwe geestdrift, en ook met uwe klagten tegen den *Spectator* (voor wien ik thans pleit) afrekenen. Gij klaagdet, dat door de Redactie vele ingezonden stukken zijn ter zijde gelegd, en onder anderen ook een NIEUWJAARSWENSCH, in Januarij 1845 uit Vlissingen gezonden, en waarin gij meendet de hand en den stijl te erkennen van een jeugdig enthousiastisch correspondent, welke meermalen eenige bladzijden van den *Spectator* verrijkt had met de vruchten van zijn scherpzinnig humoristisch vernuft. U was het voorgekomen, dat de daarin heerschende gloed den *Spectator* en ook zijne lezers weldadig zoude hebben verwarmd, en op nieuw en heilspellend zoude hebben ontstoken! Dat vertoog uit Vlissingen is mij bekend, en aangezien ik hierboven een thema heb aangeslagen, waarop ik u nog een variant wilde leveren, zoo wil ik een paar zinsneden uit dat stuk in dezen brief overnemen, opdat de ónbekende schrijver van dien *Nieuwjaarswensch* moge ontwaren, waarom zijn vertoog niet door den *Spectator* is opgenomen, hoezeer het echter behartigd is geworden, en aan zijne goede meening hulde is toegebracht. De overname doe ik te gereeder, omdat uwe denkbeelden niet veel van de zijne verschillen: De *Nieuwjaarswensch* was hoofdzakelijk aan den Hoofdredacteur van *Militairen Spectator* gerigt, als hij zegt:

« Naamfeesten en nieuwjaarsdagen, geven eene meer dan gewone levendigheid aan onze overdenkingen over het voorledene, en het maakt ons gelukkig wanneer wij, al is het ook slechts in gedachten, kunnen verweilen bij sommige tijdperken die wij hebben beleefd.»

« Zoo herinneren wij ons nog zoo gaarne die oogenblikken, waarin gij, in den geest van AMBERT, de waardigheid van onzen stand — *cette vie d'abnégation* — schetsende, den waren krijgsmanszin bij ons ten top wist te voeren.»

« Welke droombeelden schiepen wij ons al niet, wanneer gij, na met eenen BOSSCHA de heldendaden van onze voorouders verlevendigd te hebben, ons voorsteldet: hoe ook wij den geboortegrond verdedigende, strijdende voor Vorst en Vaderland, toonen zouden, dat der vaderen moed niet ontaard is.»

« Hoe snelden de uren daarheen, als gij — *« la voix haute et ferme, ne craignant guere d'être entendu du maître »* — de bestaande misbruiken en leemten opsomdet. Welk een eerbied gevoelden wij dan niet voor u, gij die met de leuze: *« Fais, ce que tu dois, adviene que pourra, »* daar onverschrokken uw standplaats had gekozen op de grenzen tusschen recht en onrecht, zonder ander wapen dan de schaal van Themis.»

« Hoe dikwerf verhieft zich ons daverend gejuich, wanneer gij met de slechts u behoorende zeggingskracht, de woordenpraal stuittet van die vredeshelden, die ons leger, door voetangels, onze borstweringen door wolkzakken en koffijballen wilden vervangen, en hoe wreven wij ons de handen van zelfvoldoening, als wij dan lagchende uitriepen: *« Enfoncé le pékin! »*

« O! toen waart gij ónze AMBERT; *« mais ce bon vieux temps n'est plus.... »* Helaas!»

En daarop volgde een geheel register van zonden, den *Militairen Spectator* aangewreven..... omdat hij, en in weerwil der veranderde omstandigheden, niet is voortgegaan in dien toon en in dien zin; iets dat gij in uwe geestdrift voorondersteldet, dat goed en gepast zou geweest zijn.

Wat zou uw oordeel wezen, wanneer een obligaat-fluitspeler of violist, door de toejuiching zijner toehoorders, op eenen muzikalen avond, in *Felix Meritis* op het idéé kwam, om een groot gedeelte zijner toejuichers nog eens te verrassen met een *solo obligaat* op hetzelfde instrument.... maar tusschen 3½ tot 4 uren des namiddags, op het midden der Amsterdamsche beurs? Waarmede zou het vroeger zoo toegejuichte thema begroet worden?

Kan het u ernst wezen, te vooronderstellen, dat het wijs

en welbedacht ware, om te midden van een wel voorzien maar eindelijk losgebarsten onweder, als de donder ratelt, de bliksem inslaat, de hagel al wat leven heeft van markt en plein verjaagt, dan op die markt eene redevoering te houden over het nut der bliksem-afleiders, of om te betoogen, dat dat onweder schade aanrigt en velen kastijdt?

Elk seizoen levert zijne geneugten en onbehaaglijkheden, en men schikt zich in beiden, omdat men weet, dat het tot den loop der dingen behoort; maar het zou meer dan zonderling wezen, zijne vrienden te vergasten op ingelegde en gedroogde groenten in de maand Junij of Julij!

Gesteld nu eens, dat de denkbeelden en begrippen der bedoelde Redactie, over onze militaire quaestie, door meer ondervinding en door ruimere overtuiging gewijzigd waren, dan zou zij zich nu immers achter de veranderde opinie van een der grootste Europeesche staatsmannen kunnen schuilen, die heden wit maakt, wat hij voor drie jaren pikzwart noemde! De Redactie had immers maar te zeggen: «Onze opinie is voor betere overtuiging gezwich.» Doch zij had niet noodig dit te doen, evenmin als ik, welke hare en mijne zaak hier voor u bepleit. Die meening toch was in hare beginselen niet veranderd; maar de veranderde omstandigheden hebben haar gedwongen stilzwijgend gade te slaan hoeveel goeds en hoeveel kwaads er gesticht was door het over ons leger losgebarsten onweder; en tevens oplettend te wachten tot dat de eene of andere groote of kleine staatkundige verwickeling in Europa, aanleiding gaf om de aandacht op 's lands toestand te trekken, in 't geval van oorlog, en alzoo de gemoederen wederom had voorbereid op de militaire quaestie!

De hieronder bedoelde Vlissingsche nieuwjaarswenscher, en ook gij, vriend MARIAS! hebt gewild, dat de *Spectator* of ik, als een tweede JOACHIM AMBERT — dat wil zeggen op de wijze zooals hij dat vroeger deed voor de fransche armee — zoude zijn voortgegaan met het malen van warme tafereelen van krijgsroem, of met het opmaken van schetsen vol vuur en geestdrift, over den toestand van het krijgswezen in Nederland! Zijt gij het dan vergeten, dat ook AMBERT heeft ingezien, dat de tijd en de omstandigheden eenen grooten invloed hebben op den geest der militaire polemiek? Ik zal niet in het breede voor u uitmeten de ondervinding welke AMBERT — dat welsprekend en wegslepend orgaan van den franschen soldaat — heeft moeten opzamelen. Eerst toch zóó toegejuicht, en korten tijd daarna genoodzaakt de dienst des vaderlands te verlaten en troost te zoeken voor zijn neêrgedrukt en teleurgesteld gemoed in vreemde over-

zeesche gewesten (Zuid-Amerikaansche Republieken). Heeft dat iets anders moeten beteekenen, dan dat het enthousiasme dat hij had opgewekt, zich opgelost had in eene stille, doch onvruchtbare bewondering van zijn talent: eene bewondering, te egoïstisch van aard dan dat zij meer dan bewondering had aan te bieden!

JOACHIM AMBERT zweeg; LAMENNAIS, de auteur van de *Paroles d'un Croyant*, legde zijne pen neder — beiden menschen, wier invloed, de een op de militaire, de andere op de democratische partij onmeetlijk groot was en zou gebleven zijn, wanneer de tijd en de omstandigheden hun voortdurend gediend hadden. Maar de *Spectator* kunt gij — zelfs niet in de verte — met die mannen van groot vernuft en verhevene bekwamheden, noch met hunne geschriften vergelijken. Beiden waren in de oppositie, de eerste in het militaire weekblad *la Sentinelle*, de andere aan het hoofd der ultra-democratie. Beiden hadden met andere bedoelingen de pen opgevat, en zich in het woelige strijdperk der bijna geheel staatkundige polemiek begeven. De *Spectator*, op een meer bezadigd terrein werkzaam, behoefde dus ook niet te zwijgen, maar arbeide bedachtzaam voort, op een meer onzijdig veld van militaire beschouwing. Hij verloor wel meer dan een derde zijner lezers, doch hij herinnerde zich, dat hij juist op het toppunt van zijnen GROOTSTEN VOORSPOED, welke de Vlissingsche nieuwjaarswenscher bedoelde, er niet meer dan vierhonderd twee en zeventig op zijne abonnements-lijst telde, zoodat het hem voorkwam, dat hij het met driehonderd en tien lezers, even zoo goed kon volhouden.

De *Militaire Spectator* heeft, mijns inziens, met gepaste gematigdheid gehandeld, met het oog gerigt op de toekomst, afwachtende het tijdstip, dat de veranderingen en wijzigingen welke het leger moest ondergaan, op een standpunt gekomen waren, waarop het vermoedelijk eenige verademing zou ten deele vallen en het een of ander oorlogsstelsel merkbaar werd. De Hoofdredacteur heeft ook wel gedaan, met geen gehoor te geven aan den raad zijner vrienden, om (in 1842, tijdens zijne onverwachte bevordering) de pen neder te leggen. Dat ware toch wel een sprekend bewijs geweest dat hij door eigenbaatzuchtige drijfveren tot dien letterarbeid was bewogen geworden. Zijne onderneming toch was, noch kon eene geldspeculatie wezen, zooals *La Sentinelle* of de brochuren van eenen LAMENNAIS dat waren met hunne duizenden geabonneerden en koopers. Hij bleef ook getrouw aan het beginsel dat hem de pen in de hand gaf om de eerste bladzijde van het eerste nummer te vullen van die reeks van jaargangen, welke nu reeds tot den vijftien-

den geklommen is. Hij heeft het voorbeeld zijner voorgangers in de Nederlandsche militaire periodieke litteratuur niet willen volgen, omdat hij eenigen prijs er op stelde *consequent* te blijven. Hij heeft ook het tegenwoordige niet opgevat in den zin van *lust tot rust*, zooals zijne vrienden dat wilden, maar wel als eene heerlijke gelegenheid, als eene oefenschool voor ondervinding, waarin zijn verstand kon rijpen, zijne zielskrachten zich konden voorbereiden tot de toekomst. En die toekomst zal het bewijs leveren, wie hier de meeste tact heeft aan den dag gelegd.

Ziedaar eenige voor u noodzakelijke en nuttige wenken, welke, zoo ik vermeen, u zullen brengen op een beter standpunt van beoordeeling der verschillende onderwerpen door mij in dezen brief behandeld, en ook voor die, waarover ik u in mijne volgende brieven zal onderhouden.

TWEEDE ONTWERP

VOOR

DE VOORZORG.

Het door ons, in het vorig nummer, toegezegde vertoog, betreffende het ontwerp eener *Spaarkas* voor officieren, onder de benaming van *Voorzorg*, oorspronkelijk van den heer majoor der artillerie ENGELBERTS, volgt hieronder en wel onder dezelfde leuze. Bewerkt door vier hoogstverdienstelijke officieren uit de residentie, wier speciale kennis aan geen twijfel onderworpen is, en wier belangstelling, in alles wat het leger en 's Konings dienst betreft, menigmaal is gebleken, kan dit belangrijke vertoog ons niet dan hoogst welkom wezen. Wij deelen het aan onze lezers mede, en bevelen ook deze bijdrage tot het reeds voorgestelde plan, ter behartiging aan de belangstelling der Nederlandsche officieren aan. Wij hebben gemeend van alle praeadvies ons te moeten onthouden, en het aan de lezers vooreerst te moeten overlaten, aan welke der beide voorstellen zij de voorkeur geven. Wij voegen hierbij dezelfde uitnoodiging die wij bij het eerste ontwerp hebben gedaan, en drukken daarbij den wensch uit, te worden in staat gesteld, om de denkbeelden van het meereendeel der officieren te kennen, en zodoende eenen grondslag te kunnen aanwijzen voor eene inrigting van onbegrensde nut voor den officiersstand in Nederland. De redactie, overtuigd van het gewigt dezer zaak, zal geene moeite sparen om alles aan te wenden wat eenigzins kan strekken ter bereiking van het voorgestelde doel.

De Redactie.

Aangespoord door de algemeene uitnoodiging van de Redactie van den *Militairen Spectator*, omtrent het plan van den heer majoor ENGELBERTS, tot oprigting van een fonds onder den naam van de *Voorzorg*, hebben wij het voorstel in ernstige overweging genomen, en zijn daarbij uitgegaan van de veronderstelling, dat, en de punten door den heer majoor E— tot grondslagen aangenomen, en die welke de Redactie daarbij wenschte gevoegd te hebben, tot een geheel waren te zamen gevoegd.

Deze hebben wij getoetst aan soortgelijke nog bestaande of vroeger bestaan hebbende instellingen, en tevens ingelicht door de ons medegedeelde gevoelens van verscheidene officieren, zijn wij, na rijp beraad, tot de overtuiging gekomen, dat de grondslagen, boven bedoeld, nog al bezwaren zullen opleveren voor eene algemeene deelneming.

De voornaamste bedenkingen tegen het voorstel zijn volgens onze meening:

a. Dat een officier, die om de eene of andere reden de dienst zal verlaten, indien dit met geen pensioen gepaard gaat, of wel in het betalen der contributie achterlijk blijft, het geheel of gedeeltelijk bedrag van zijne tegoed hebbende gelden verliest (zie § 12, 13, 14, *Voorzorg*, verder punt 1, 2, 7^e redactie).

Deze bepalingen, het is waar, moeten dienen om het lot van de overblijvende leden te verbeteren, hunne eventueel te bekomene uitkeeringen te verhoogen, doch dat heeft in ons oog iets stuitends; — men geniet iets dat eigenlijk aan zijne kameraden toebehoort, en dat dikwijls aan iemand die de dienst verlaat, zeer te stade zou kunnen komen, of bij overlijden de erfgenamen tot regeling van den boedel niet onwelkom zoude wezen.

In het algemeen zal men wel kunnen aannemen, dat men de, soms met ontbeering gespaarde penning, zoo gereedelijk niet aan de kans wil onderwerpen, of men al dan niet, daarvan in lateren leeftijd genot zal kunnen hebben!

b. Het bepaalde minimum der bijdrage, ad 25 gulden, is te hoog gesteld (zie § 8).

Wij zijn overtuigd dat een 2de luitenant van zijn tractement die som niet per jaar kan afzonderen; ja, dat het zelfs voor een 1sten luitenant nog bezwarend is.

c. De *Voorzorg* grondt zich op de theorie van den waarschijnlijksten leeftijd van de deelhebbers, dat naar mate van het meerder of minder aantal deelhebbers, geene voldoende waarborg voor eene vaste berekening oplevert (zie noot op § 16).

Bij een groot aantal deelgenooten van verschillende leeftijden, zal de waarschijnlijke leeftijd van denzelfden wel, volgens den aangenomen maatstaf kunnen uitkomen; — maar zal dit toe te passen zijn op een klein getal leden, waarmede het zeer ligt zou kunnen gebeuren, dat zij boven het aangenomen maximum jaren in leven bleven, en dan de kas verliezen zou te lijden hebben, die de kiem kon bevatten van haren ondergang, en waardoor zij, die het langst hadden bijgedragen, in hunne billijke verwachtingen teleurstellingen kunnen ondervinden.

De ondergang van vele bestaan hebbende fondsen van levensverzekeringen is voornamelijk hieraan toe te schrijven: Zij alleen, die duizendtallen leden tellen, falen in hunne berekeningen niet; die slechts weinige deelhebbers bezitten, moeten veelal met deze ongunstige uitkomsten worstelen!

Indien bovenaangestipte en eenigzins ontwikkelde bezwaren, die bij ons nog al van aanbelang worden geacht, ook door andere officieren worden gedeeld, zal hiervan het gevolg kunnen wezen, dat het fonds der *Voorzorg* geene algemeene deelneming zou erlangen.

Wij zijn echter doordrongen van het besef, dat het alerwenschelijkst is dat er iets worde daargesteld voor de officieren van het leger, vooral ten behoeve dergenen, die in subalterne rangen dienen, om hen met geene angstvalligheid het tijdstip te doen te gemoet zien, waarop zij met bekooming van pensioen, de dienst zullen verlaten.

Wij veronderstellen dat men reeds veel zal hebben verrijgt, indien men eene inrigting tot stand bracht, waardoor aan alle officieren de gelegenheid werd aangeboden:

« Om iets te kunnen afzonderen, ten einde de daardoor te verkrijgen gelden, te genieten op het tijdstip van pensionering, of wel als men op eene andere wijze de dienst verlaat, waarop men op een zoodanig tijdstip over eene zekere som kan beschikken om zich elders te gaan vestigen en in de eerstvolgende drie maanden in zijn onderhoud kan voorzien.»

Als eene hoofdvoorwaarde wenschen wij daarbij te hebben aangenomen: *dat een ieder, in welke omstandigheden hij ook later mogt vallen, steeds eigenaar bleef van zijne gelden.*

Dit een en ander kan, volgens onze bescheidene meening verkregen worden, zoowel door den nog in jeugdigen leeftijd dienenden officier, als door hem, die reeds tot rijpere jaren is gekomen.

Een paar voorbeelden zullen dat nader ophelderden:

1°. Een luitenant, die op 26jarigen leeftijd begint met 12 gulden per jaar te storten, tot dat hij, 35 jaar tellende,

1ste luitenant wordt en dan 20 gulden bijdraagt, vervolgens op 43jarigen ouderdom kapitein zijnde, 50 gulden afzondert, zal de 55 jaar bereikt hebbende, over eene som van f 1377,49 kunnen beschikken.

2°. Een 1ste luitenant, 35 jaar oud, begint met f 20 af te zonderen, wordt op zijn 43ste jaar kapitein, betaalt dan 50 gulden, en zal op zijn 55te jaar te goed hebben ruim f 1088,—.

3°. Een kapitein, 44 jaar oud, stort jaarlijks 50 gulden, en zal, wanneer hij 55 jaren telt, nog over eene som van f 700 kunnen beschikken.

Voor de luitenants, die de opgegevene sommen niet *dadelijk behoeven*, blijft alsdan de gelegenheid over, om in eene solide maatschappij van levensverzekering zich een jaarlijks inkomen van f 100 te verzekeren, hetwelk slechts op den leeftijd van 55 jaar, eene som van f 934 vordert.

Wanneer nu een zoodanig doel beoogd werd, hetwelk in ons oog het doelmatigste zou wezen, dan kan men bovenstaande uitkomsten verkrijgen, wanneer men, op het voorbeeld der reeds bestaande Spaarbanken, eene Spaarkas voor de officieren oprigte; dan wij mogen hierbij niet onopgemerkt laten, dat die inrigtingen afhankelijk zijn van den stand der nationale fondsen, en, door derzelver daling, groote verliezen kunnen lijden, of aan hare verplichtingen niet voldoen kunnen, of om dit laatste te verhoeden, door te groote stijving van de reserve-kas, te weinig interessen aan de deelhebbers kunnen toestaan.

Geleerd door de ondervinding, mag men niet uit het oog verliezen, dat het kan plaats hebben, dat men staatsschuld-brieven, die voor 65 % of hooger zijn aangekocht, tot 36 of minder pCt. ziet dalen, en zoo zich eens een zoodanig geval mogt voordoen, op het oogenblik dat men tot het doen van uitkeeringen effecten moest verkoopen, dan kwam de kas in groote moeilijkheden, en zou wel eens aan hare verplichtingen niet kunnen voldoen.

Dit gewigtig bezwaar geeft ten allen tijde aanhoudende vrees voor de directie, en maakt het moeilijkste punt uit voor een behoorlijk beheer in het belang van allen.

Tot wegneming van dat bezwaar, is bij ons het denkbeeld opgekomen, om in plaats van eene Spaarkas, *een fonds op te rigten tot belegging van kapitalen met oplopende renten, ten dienste van de officieren*, waarvoor wij een Ontwerp van Reglement hiernevens als bijlage hebben gevoegd.

Men zal hieruit ontwaren, dat men aangenomen heeft, om ieder deelhebber te crediteren, niet voor zijne gestorte gelden, maar dadelijk voor de waarde die zijne bijdrage zoo

aan geld, als intressen, aan inschrijvingen op het grootboek bezit. — Verlaat hij nu het fonds, dan heeft hij aanspraak op de waarde van zijn ingeschreven kapitaal, en dit wordt hem uitbetaald volgens den koers van de beurs op den dag der uitbetaling. Hierdoor bekomt een ieder juist datgene, wat hem *werkelijk aankomt*, het fonds kan nimmer door daling van de effecten schade lijden, zal ten allen tijde aan hare verplichtingen kunnen voldoen en de eene deelgenoot betaalt nooit iets voor, of lijdt schade door den anderen.

Ieder deelgenoot staat hier gelijk met een kapitalist die zijne gelden in effecten belegt, daarmede winsten behaalt, wegens *lagen* inkoop en *hoogen* verkoop derzelve, of schade ondergaat in het omgekeerde geval.

In gemeld Ontwerp van Reglement, hebben wij almede aangenomen, dat de stortingen, enz. door tusschenkomst van de administrateurs der korpsen zullen plaats hebben, ten einde daardoor het gemak voor de deelhebbers te bevorderen en de regelmatigheid in de behandeling te doen gepaard gaan met de zoo noodzakelijke vermindering van onkosten voor het beheer. — Overtuigd dat deze verrigtingen volgaarne in het belang der zaak door heeren administrateurs zullen worden verrigt.

Het bovenbedoelde Ontwerp van Reglement zal, zoo wij vertrouwen, overigens de grondslagen genoegzaam aanwijzen, waarop men vermeent dat de inrigting zou kunnen plaats grijpen, zonder dat het noodig zal zijn die nader te ontvouwen.

Wij bieden deze onze beschouwingen en inzichten der Redactie van den *Militairen Spectator* aan, met beleefdelijk verzoek, dezelve als onze meening in gemeld tijdschrift eene plaats in te ruimen, en daarbij eene uitnoodiging aan de heeren officieren van het leger te voegen, om hunne denkwijze omtrent dit ons voorstel, korpsgewijze, aan haar bekend te maken, daar men bij eenen genoegzamen bijval, zich dan in het belang der zaak, tot Zijne Excellentie den Heere Minister van Oorlog zoude kunnen wenden, met het eerbiedig verzoek dit onderwerp in gunstige overweging te willen nemen, en, na goedkeuring, bij de armee tot stand te brengen.

's Gravenhage, 14 April 1846.

J. J. v. M.
Stb.
H. H.
V. H.

ONTWERP VAN REGLEMENT

VOOR EEN

FONDS TOT BELEGGING VAN KAPITALEN MET OPLOOPENDE RENTEN,

TER DIENSTE VAN

DE OFFICIEREN DER LANDMAGT.

ART. 1. Het doel dezer inrigting is, om aan de Officieren van de landmagt, wanneer zij met pensioen of op de eene of andere wijze (onverschillig welke) de dienst verlaten, de vruchten hunner spaarzaamheid te doen genieten, door hen, alsdan, onder de hierna vermelde bepalingen, de waarde van het voor hen aangekocht kapitaal aan inschrijvingen op het Grootboek der Nationale Werkelijke Schuld, rentende $2\frac{1}{2}$ ten honderd, in ééns uit te betalen.

ART. 2. Alle officieren en de aan dien rang geëssimileerde militaire personen, thans actief bij de landmagt dienende, kunnen des verkiezende, aan dit fonds deelnemen.

ART. 3. Het fonds zal worden in werking gebragt den 1sten

ART. 4. Het Bestuur van het fonds is, onder toezigt van..... Commissarissen, opgedragen aan..... Directeuren, allen officieren te 's Gravenhage in bezetting, respectievelijk onder de benaming van *Commissarissen* en *Directeuren voor het Officiers-fonds tot belegging van kapitalen met oplopende renten*.

ART. 5. Commissarissen en Directeuren, welke allen deelgenooten aan het fonds moeten zijn, zullen voor eenen bepaalden tijd worden benoemd, doch zijn na expiratie daarvan, weder verkiesbaar. De wijze van benoeming der Heeren Commissarissen en Directeuren, mitsgaders de tijd van duur, zal nader worden geregeld.

ART. 6. Directeuren kiezen uit hun midden, een President en een Secretaris; laatstgenoemde is met de administratieve werkzaamheden van het fonds belast.

ART. 7. Het gezag en de werkzaamheden van Heeren Commissarissen bestaan in het houden van toezigt over de belangen van de instelling en de handelingen van Directeuren; zij hebben mitsdien ten allen tijde regt om de boeken, papieren, enz., aan het fonds behoorende, na te zien.

ART. 8. Geen dezer officieren erlangen voor hunne dienstverrigting, als zoodanig, eenige geldelijke belooning, ten laste van de instelling.

ART. 9. Het minimum der jaarlijksche contributie voor ieder deelgenoot wordt bepaald op *twalf gulden* (f 12.00). Het maximum is onbepaald, zullende echter iedere storting steeds in sommen van guldens moeten geschieden.

ART. 10. De bij het voorgaand artikel bedoelde contributie, wordt door de deelgenooten op den 1sten Junij en en 1sten December van ieder jaar, bij één der korpsen van het leger afgedragen.

De wijze waarop deze gelden ter beschikking van Directeuren van het fonds zullen worden gesteld, zal nader worden geregeld.

Voor de, door de deelgenooten gestorte contributiën, zullen, van wege het Bestuur van het fonds, nadat die gelden met hetzelfde zullen zijn verrekend, quitantiën worden afgegeven, waarop de stand der rekening van den belanghebbende zal zijn aangeteekend.

ART. 11. Het bestuur van het fonds zorgt dat de gelden, zoowel wegens contributiën als renten, voor zoo verre zulks doenlijk is, dadelijk worden belegd in inschrijvingen op het Grootboek der Nationale Werkelijke Schuld, rentende $2\frac{1}{2}$ ten honderd, en zulks « *ten name van het fonds ter belegging van kapitalen met oplopende renten, ten dienste van de Officieren der Landmagt.* »

ART. 12. Op den 1sten Januarij en 1sten Julij, wordt de rekening van ieder deelhebber gecrediteerd voor het, hem competerend gedeelte van het aangekocht kapitaal, volgens de model-rekening als Bijlage Litt. A hierbij overgelegd.

ART. 13. De bij het voorgaand Artikel bedoelde berekening van het aankomend gedeelte, geschiedt in overeenstemming met de hierbij gevoegde tabel Litt. B. Het onverdeeld bedrag, hetwelk van het aangekocht kapitaal zal overschieten, zal, nadat de rekeningen van al de deelnemers, in voege voorschreven, zullen zijn gecrediteerd, bij het montant van een' volgenden aankoop gevoegd, en onder de belanghebbenden verdeeld worden.

ART. 14. De renten ten bedrage van het $\frac{1}{80}$ gedeelte van het ingeschreven kapitaal, worden van zes tot zes maanden geboekt en bij de hoofdsom gevoegd; met dien verstande, dat van de contributie, welke respectievelijk op den 1sten Junij en 1sten December van ieder jaar worden afgedragen, de renten zullen worden berekend van den 1sten Julij en 1sten Januarij daaraanvolgende.

ART. 15. Geene gedeelten van cents zullen noch voor kapitaal, noch voor renten worden tegoed geschreven.

ART. 16. Uit het gering bedrag der gelden dat men niet heeft kunnen kapitaliseren, mitsgaders uit het even gering

overschot der renten, hetwelk minder aan de deelgenooten zal worden te goed gedaan, dan hetgeen het fonds *en massa*, daarvoor ontvangt, zal eene administratie-kas worden opgerigt.

De in kas voorhanden gelden zullen strekken:

1°. Om, voor zooveel noodig, te worden gevoegd bij de eerste ontvangst van gelden, ten einde bij de aan te koopen inschrijvingen te worden gebezigd.

2°. Tot het bestrijden der onvermijdelijke kosten, vallende:

- a. Op het voeren der administratie.
- b. Op het aankopen of verkoopen van fondsen.
- c. Op het ontvangen der renten.

ART. 17. Alleen bij het verlaten van de dienst, zullen de deelgenooten het tegoed hebbend kapitaal aan inschrijvingen met de verloopende renten tot den dag van het ontslag uit de dienst, kunnen terugvorderen.

Het zal hun echter vrijstaan, om het kapitaal, geheel of gedeeltelijk in het fonds te laten verblijven, ten einde daarover later *in léns* te kunnen beschikken.

De uitbetaling geschiedt aan de inleggers zelve, aan hunne gemagtigden, of aan de daarop regthebbenden, zullende de waarde van het tegoed hebbend kapitaal worden bepaald, naar den koers der effecten op den dag der uitbetaling.

ART. 18. Aan de deelnemers, welke bij het leger, dienstdoende in 's Rijks overzeesche bezittingen, worden overgeplaatst, zal de waarde van het te goed hebbend kapitaal worden gerestitueerd, met den verloopende interest tot de dagteekening van het besluit, ten gevolge waarvan zij bij het leger hier te lande, worden afgevoerd.

ART. 19. Ingeval van overlijden van een der deelnemers, hebben de wettige erfgenamen regt op de waarde van het tegoed hebbend kapitaal met den verloopende interest tot den dag van overlijden.

ART. 20. Er zal bij het Bestuur van het fonds geene kas voorhanden zijn. De administratie van één der korpsen te 's Gravenhage in bezetting, zal de werkzaamheden van Kasier wel op zich willen nemen.

ART. 21. Geene af- of overschrijvingen der belegde kapitalen, zullen plaats hebben, dan met goedvinden van Commissarissen.

ART. 22. Directeuren doen jaarlijks, in de maand Maart rekening en verantwoording van hunne gehouden administratie aan Commissarissen, loopende die rekening tot ultimo December des vorigen jaars.

De rekening door Commissarissen accoord bevonden zijnde, zal dezelve met hunne handteekening worden bekrachtigd.

Daarna zal een algemeen verslag gemaakt en aan de in-

leggers ter kennisneming medegedeeld worden, waaruit de stand van het fonds ten duidelijkste zal moeten blijken.

ART. 23. Wanneer tusschen Directeuren van het fonds en de deelgenooten geschillen mogten ontsaan, zullen Com-

missarissen daarvan kennis nemen, en hetzij zelf, of door drie te benoemen arbiters eene beslissende uitspraak doen, waarnaar de belanghebbenden zonder verder hooger beroep, zich zullen moeten gedragen.

BIJLAGE Litt. A.

De Heer N. N., 2de Luitenant.

Wanneer OP REKENING gesteld.	OMSCHRIJVING DER ONTVANGSTEN.	SOMMEN			Verhouding van de nominale waarde der effeten tot de werkelijke waarde per gulden.	Kapitaal inschrijving Werkelijke Schuld, ren- tende 2 1/2 ten honderd, aangekocht.	Wanneer OP REKENING gesteld.	OMSCHRIJVING DER ONTVANGSTEN.	SOMMEN			Verhouding van de nominale waarde der effeten tot de werkelijke waarde per gulden.	Kapitaal inschrijving Werkelijke Schuld, ren- tende 2 1/2 ten honderd, aangekocht.
		G	E	L D.					G	E	L D.		
1846. 1 Julij.	Inleg. . . .	6	00	6 00	1,6	f 9 60	1853.						f 144 62
1847. 1 Januarij.	Renten. . . .	0	12				1 Januarij.	Renten. . . .	1	80			
"	Inleg. . . .	6	00	6 12	1,6	9 79	"	Inleg. . . .	6	00	7 80	1,6	12 48
1 Julij.	Renten. . . .	0	24			f 19 39	1 Julij.	Renten. . . .	1	96			f 157 10
"	Inleg. . . .	6	00	6 24	1,6	9 98	"	Inleg. . . .	6	00	7 96	1,6	12 73
1848. 1 Januarij.	Renten. . . .	0	36			f 29 37	1854.						f 169 83
"	Inleg. . . .	6	00	6 36	1,7	10 81	1 Januarij.	Renten. . . .	2	12			
1 Julij.	Renten. . . .	0	50			f 40 18	"	Inleg. . . .	6	00	8 12	1,6	13 99
"	Inleg. . . .	6	00	6 50	1,7	11 05	1 Julij.	Renten. . . .	2	28			f 182 82
1849. 1 Januarij.	Renten. . . .	0	64			f 51 23	"	Inleg. . . .	6	00	8 28	1,6	13 24
"	Inleg. . . .	6	00	6 64	1,6	10 62	1855.						f 196 06
1 Julij.	Renten. . . .	0	77			f 61 85	1 Januarij.	Renten. . . .	2	45			
"	Inleg. . . .	6	00	6 77	1,7	11 50	"	Inleg. . . .	6	00	8 45	1,6	14 52
1850. 1 Januarij.	Renten. . . .	0	91			f 73 35	1 Julij.	Renten. . . .	2	61			f 209 58
"	Inleg. . . .	6	00	6 91	1,6	11 05	"	Inleg. . . .	6	00	8 61	1,7	20 63
1 Julij.	Renten. . . .	1	05			f 84 40	1856.						f 224 21
"	Inleg. . . .	6	00	7 05	1,7	11 98	1 Januarij.	Renten. . . .	2	80			
1851. 1 Januarij.	Renten. . . .	1	20			f 96 38	"	Inleg. . . .	10	00	12 80	1,6	20 48
"	Inleg. . . .	6	00	7 20	1,7	12 24	1 Julij.	Renten. . . .	3	05			f 244 69
1 Julij.	Renten. . . .	1	35			f 108 62	"	Inleg. . . .	10	00	13 05	1,7	22 18
"	Inleg. . . .	6	00	7 35	1,6	11 76	1857.						f 266 87
1852. 1 Januarij.	Renten. . . .	1	50			f 120 38	1 Januarij.	Renten. . . .	3	33			
"	Inleg. . . .	6	00	7 50	1,6	12 00	"	Inleg. . . .	10	00	13 33	1,7	22 66
1 Julij.	Renten. . . .	1	65			f 132 38	1 Julij.	Renten. . . .	3	61			f 289 53
"	Inleg. . . .	6	00	7 65	1,6	12 24	"	Inleg. . . .	10	00	13 61	1,6	21 77
1853. 1 Januarij.	Renten. . . .	1	80			f 144 62	1858.						f 311 30
"	Inleg. . . .	6	00	7 80	1,6	12 00	1 Januarij.	Renten. . . .	3	89			
1 Julij.	Renten. . . .	1	96			f 132 38	"	Inleg. . . .	10	00	13 89	1,6	22 22
"	Inleg. . . .	6	00	7 96	1,6	12 24	1 Julij.	Renten. . . .	4	16			f 333 52
1854. 1 Januarij.	Renten. . . .	2	12			f 144 62	"	Inleg. . . .	10	00	14 16	1,6	22 65
"	Inleg. . . .	6	00	8 12	1,6	10 81							f 356 17
1 Julij.	Renten. . . .	2	28										
"	Inleg. . . .	6	00	8 28	1,6	11 05							
1855. 1 Januarij.	Renten. . . .	2	45										
"	Inleg. . . .	6	00	8 45	1,6	10 62							
1 Julij.	Renten. . . .	2	61										
"	Inleg. . . .	6	00	8 61	1,7	11 50							
1856. 1 Januarij.	Renten. . . .	2	80										
"	Inleg. . . .	10	00	12 80	1,6	11 98							
1 Julij.	Renten. . . .	3	05										
"	Inleg. . . .	10	00	13 05	1,7	12 24							
1857. 1 Januarij.	Renten. . . .	3	33										
"	Inleg. . . .	10	00	13 33	1,7	12 24							
1 Julij.	Renten. . . .	3	61										
"	Inleg. . . .	10	00	13 61	1,6	12 24							
1858. 1 Januarij.	Renten. . . .	3	89										
"	Inleg. . . .	10	00	13 89	1,6	12 24							
1 Julij.	Renten. . . .	4	16										
"	Inleg. . . .	10	00	14 16	1,6	12 24							

Litt. B.

TABELLE aanwijzende de nominale waarde in inschrijvingen op het Grootboek der Nationale Werkelijke Schuld, rentende $2\frac{1}{2}$ ten honderd, tot de werkelijke waarde per Nederlandsche gulden.

INSCHRIJVINGEN OP HET GROOTBOEK DER NATIONALE WERKELIJKE SCHULD, RENTENDE $2\frac{1}{2}$ TEN HONDERD, AANGEKOCHT TEGEN DEN KOERS VAN:	NOMINALE WAARDE DER hiernevensbedoelde Inschrijvingen tot den Nederlandschen Gulden.
$34\frac{1}{2}$ tot $35\frac{11}{10}$	2,8
$35\frac{3}{8}$ » 37	2,7
$37\frac{1}{16}$ » $38\frac{7}{16}$	2,6
$38\frac{1}{2}$ » 40	2,5
$40\frac{1}{16}$ » $41\frac{5}{8}$	2,4
$41\frac{11}{16}$ » $43\frac{7}{16}$	2,3
$43\frac{1}{2}$ » $45\frac{7}{16}$	2,2
$45\frac{1}{2}$ » $47\frac{9}{16}$	2,1
$47\frac{5}{8}$ » 50	2,0
$50\frac{1}{16}$ » $52\frac{5}{8}$	1,9
$52\frac{11}{16}$ » $55\frac{1}{2}$	1,8
$55\frac{9}{16}$ » $58\frac{13}{16}$	1,7
$58\frac{7}{8}$ » $62\frac{1}{2}$	1,6
$62\frac{3}{16}$ » $66\frac{3}{8}$	1,5
$66\frac{11}{16}$ » $71\frac{3}{8}$	1,4

NOTA

VAN AANMERKINGEN EN VERBETERINGEN OP HET
EERST VOORGESTELDE PLAN

DER

VOORZORG.

1°. Een artikel bij te voegen van den volgenden inhoud: « Ieder deelhebber heeft de bevoegdheid om zijne bijdrage te vermeerderen (in veelvoud van f 25), maar is gehouden zijn verlangen deswege bekend te maken aan de Directie, ten minste eene maand vóór den afloop des boekjaars. — In den loop van een boekjaar kan de bijdrage niet verhoogd worden » (ten einde de administratie niet nutteloos moeilijker te maken.)

2°. Tweede artikel om bij te voegen. « Wanneer een op non-activiteit gesteld officier, door vermindering van inko-

men, belet wordt de volle bijdrage te continueren, kan hij die tot op het minimum (van f 25) verminderen, of zelf geheel ophouden met bij te dragen, voor zoolang hij op non-activiteit blijft » (het spreekt van zelf dat zijne rekening bij de Voorzorg dan ook niet meer wordt gecrediteerd dan hij werkelijk bijdraagt en aan rente van gefourneerd kapitaal te goed maakt).

3°. In de redactie van § 17 (bladz. 162, 1° kolom, *Spect.*) is eene fout ingeslopen. Aldaar staat te lezen: « Voor het 2° jaar dat de deelhebber trekt, wordt de bijbetaling van rente, enz. » Er moet gelezen worden: « Na afloop van het eerste jaar, volgende op dat waarin de deelhebber wordt gepensionneerd, zal hem in rekening worden gebracht de rente van het gefourneerd kapitaal, vermeerderd met de opgelopen rente tegen vier ten honderd, » enz.; wijders als in die § staat te lezen.

4°. Een artikel bij te voegen: « Aan ongehuwde deelhebbers staat het vrij, wanneer zij voor de tweede afdeeling bijdragen, erfgenamen aan te wijzen, die alsdan gelijke regten hebben op de Voorzorg, als de nagelatene vrouwen en kinderen der gehuwden. »

5°. De bepaling voorkomende in de laatste zinsnede van alinea 2, § 20, heeft ten gevolge, dat de deelhebbers in de tweede afdeeling, geen regt meer hebben op de gewone uitkeering, zoodra zij die hebben getrokken over eenen tijd, gelijkstaande met hunnen waarschijnlijken leeftijd, op het oogenblik dat ze worden gepensionneerd. Overleven zij dan dien tijd, zoo zouden zij plotseling, op hoogen ouderdom, worden verstoken van de hen zoo noodige uitkeering. — Dit geeft aanleiding tot billijk bezwaar. — Om dit gebrek in 't oorspronkelijk plan weg te nemen, zijn drie middelen voorhanden, te weten:

a. De waarschijnlijke leeftijd van den deelhebber, die voor zijn geheel leven wenscht verzekerd te zijn, kan aangenomen worden b. v. op 80 jaren.

Dit zoude ten gevolge hebben, dat de vaste uitkeering kleiner wordt, maar daarentegen de jaarlijksche bijbetaling van rente, over nog niet terugbetaald kapitaal, grooter blijft; alsmede dat de nagelatene betrekkingen, naar den gewonen loop der dingen, vooruitzicht op meerdere uitkeering hebben bij het overlijden des deelhebbers.

b. De middelen ter voortzetting der vaste uitkeeringen aan die weinige deelhebbers, dewelke den waarschijnlijken leeftijd te boven gaan, kunnen gevonden worden uit de reservekas; maar in dit geval ten nadeele der dividenden.

c. De deelhebber die verlangt voor zijn geheel leven ver-

zekerd te wezen van de vaste uitkeering, kan men eene verhoogde bijdrage doen betalen, berekend naar de levensjaren die hij heeft, op het oogenblik waarin hij deelhebber wordt; daarbij als grondslag, b. v. de waarschijnlijke pensioneringsjaren op een gemiddeld cijfer van 56 of 57 jaren aannemende, en het aantal jaren dat de deelhebber zijnen waarschijnlijken leeftijd kan te boven gaan, op 8 of 9 stellende. — Deze berekening is gemakkelijk te maken en toont aan, dat de verhooging der bijdrage niet groot behoeft te wezen, omdat zij aanmerkelijk door oplopende rente is aangegrooid, bevorens de deelhebber zijn 71^e jaar bereikt.

6°. De kapitalen der *Voorzorg* moeten ingeschreven worden op een der Grootboeken van de Nationale Schuld, op naam der instelling.

In het vorige opstel zijn de navolgende drukfeilen ingeslopen:

Bladz. 162, noot (1), reg. 5 v. o. *staat*: waarschijnlijke leeftijd 15,40; *moet zijn*: 15,50. — Reg. 4 v. o. *staat*: waarschijnlijke leeftijd 14,70; *moet zijn*: 14,17.

Van minder belang, maar zinstorend is de drukfout bladz. 164, 2^e kol., reg. 21 v. o., *daar staat*: « en zou er eene eere in stellen, enz.; *lees*: waarom zou ik er eene eere in stellen, crediet aan vreemden te vragen?»

Grave, 30 Maart 1846.

De Majoor,
ENGELBERTS.

DE 18892 LEVENS-DAGEN

VAN

NAPOLEON BONAPARTE.

VAN DEN 15. AUGUSTUS 1769 TOT DEN 5. MEI 1821.

(Itinéraire.)

Wenn der Leib in Staub zerfallen,
Lebt der grosze Name noch.

SCHILLER.

Hoe uitgebreider de tijdruimte wordt welke ons, door het rusteloos voorbijgaan der jaren, toegemeten wordt sedert den dood van den roemrijksten veldheer onzer eeuw, des te grooter schijnt de belangstelling te worden in den levensloop van den buitengewonen man. Dit was trouwens te voorzien bij het uitsterven der hartstogten, welke hij noodwendig voor, maar ook vooral tegen zich moest opwekken, bij het heelen der bloedige wonden door hem geslagen, bij het vergeten van het leed, dat hij door zijne heersch- en overwinningszucht moest verwekken.

Te helderder schittert nu zijne grootheid en bewonderenswaardige geestkracht in de oogen van een nieuw geslacht, dat hem wil leeren kennen uit de bronnen waaruit de geschiedschrijvers meer en meer putten, voor eene onpartijdige critische ontwikkeling van zijn karakter en van zijne daden.

De opgang die aan het nieuw Geschiedkundig werk van den Franschen staatsman THIERS te heurt valt, bevestigt hetgeen wij hierboven zeiden, en spoorde ons tevens aan, om ook in onze kolommen over te nemen, de met zorg bewerkte Schets of Beschrijving der bedrijvigheid des Franschen Keizers, welke in de fransche tijdschriften en ook in het Berlijnsche tijdschrift *für Kunst, Wissenschaft und Geschichte des Krieges*, met zooveel bijval ontvangen en gelezen is.

Wij hadden de bewerking dezer *Itinéraire* aan den luitenant L. MULDER, van het 1ste regiment infanterie opgedragen, welke deze taak met genoeg opgenomen, en zich daarvan weder uitmuntend gekweten heeft, waarvoor wij niet alleen, maar ook onze lezers hem voorzeker erkentelijk zijn.

De Redactie.

VERDEELING DER 18892 LEVENS-DAGEN.

I. NAPOLEON BONAPARTE tot aan zijne benoeming tot Consul (van den 15 Augustus 1769 tot den 12 December 1799).	11.077
II. BONAPARTE als Consul (van den 13 December 1799 tot den 17 April 1804).	1.588
III. NAPOLEON als Keizer (van den 18 April 1804 tot den 11 April 1814).	3.646
IV. NAPOLEON als Souverein van Elba (van den 12 April 1814 tot den 19 Maart 1815).	342
V. NAPOLEON in de honderd dagen (van den 20 Maart tot den 22 Junij 1815).	95
VI. NAPOLEON BONAPARTE in ballingschap op St.-Helen, en tot aan zijnen dood (van den 23 Junij 1815 tot den 5 Mei 1821).	2.144
	<hr/> 18.892

Onder den titel: *Itinéraire de NAPOLEON*, heeft een Franschman, de heer C. DOLLY, eene brochure uitgegeven, welke waarde, wat aangaat de juistheid en de zorgvuldigheid van de vervaardiging, door de redactie van den *Spectateur Militaire* (Mei 1842), die hier als competent optreden moest, met lof erkend geworden is. De heer C. DOLLY heeft daardoor eene welkome en nuttige bijdrage tot de geschiedenis van NAPOLEON geleverd. Het leven van dien zeldzamen man is voor ieder militair van hoog belang en zal het blijven, zoolang de krijgsgeschiedenis het voorwerp zijner studie behooren zal, bijgevolg — voor eeuwig.

Deze «*Itinéraire*» is eene eenvoudige chronologische tezamenvoeging van de levensdagen van NAPOLEON, in zooverre de datums nauwkeurig konden worden bepaald. Het nut van dezen moeilijken arbeid is:

1. De eerste jaren van BONAPARTE's leven tot aan het beleg van Toulon, zijn met betrekking tot daadzaken en datums bijna door

alle schrijvers onjuist opgegeven; verscheidene gebeurtenissen voor een gedeelte geheel onbekend gebleven. Eerst sedert 13 Vendemaire van het II jaar der Republiek (4 October 1793) begon NAPOLEON BONAPARTE zulk een algemeen belang in te boezemen, dat de geschiedschrijvers als tijdgenooten zich de moeite gaven, enkele datum van zijn leven op te tekenen. Deze «Itinéraire» nu heeft zich tot een hoofddoel gesteld, meer licht te verbreiden over datgene, wat vroeger geschiedde.

2. Het bestuderen der geschiedenis van de republiek en het keizerrijk, wordt door de tijdrekenkundige schikking der «Itinéraire» werkelijk gemakkelijker gemaakt. Geen dag in het leven van den held is voor de geschiedenis onverschillig. Waar NAPOLEON ook geweest moge zijn, van de epoëe van Toulon tot aan die van St.-Helena, alles is van historisch belang.

3. Men is nu ook in staat het rustelooze leven van dien wereldberoemden man in eenen oogenblik te overzien, de details er van te volgen, namelijk, na te gaan, welk aandeel hij persoonlijk aan de operatiën in zijne veertien veldtogten genomen heeft.

4. Eindelijk — en dat is mede het gewigtigste — wordt het door de «Itinéraire» mogelijk, menige, tot nu toe, onjuiste opgave, welke alleen op gebeurtenissen uit de krijgsgeschiedenis betrekking heeft, te verbeteren of onvolkomene compleet te maken.

Van den aanvang der Republiek (22 September 1793) tot dat NAPOLEON de republikeinsche tijdrekening weder afschafte (31 December 1805) berekent de «Itinéraire» de daadzaken alleen volgens den nieuwen franschen almanak. Dit heeft wel is waar eene groote geschiedkundige waarde, maar is voor die lezers, welke daaraan niet gewoon zijn, zeer lastig. Wij hebben ons daarom bij de vertaling de moeite getroost, de republikeinsche dagen telkens tot die van de Christelijke tijdrekening terug te brengen, en wel ingevolge den regel vervat in den derden band van den jaargang 1831 van ons Tijdschrift (waarvoor wij den vervaardiger ook nu nog dankbaar zijn), en hopen daardoor onzen geëerden lezers en de vrienden der geschiedenis geen ondiensit gedaan te hebben.

De Redactie,

C. V. DECKER. — L. BLESSON.

I. NAPOLEON BONAPARTE tot aan zijne benoeming tot Consul
(van den 13 Augustus 1769 tot den 12 Dec. 1799).

Den 13 Aug. 1769 tegen den middag zag NAPOLEON BONAPARTE (1) het levenslicht te Ajaccio op Corsica, en wordt — merkwaardig genoeg — eerst den

21 Julij 1771, dus bijna twee jaren na zijne geboorte, gedoopt.

(1) Zijn vader, KARL BONAPARTE, was Notaris; stamde van eene edele Toscaansche familie af, en huwde in 1766 met MARIA LETITIA, uit het Italiaansche stamhuis Biamolini. NAPOLEON had zeven zusters en broeders, namelijk een ouderen broeder, drie jongere broeders en drie jongere zusters:

1) JOZEF, Koning van Napels en Spanje. — 2) LUCIEN, sedert 1814 Prins van Canino. — 3) LODERWIJK, Koning van Holland. — 4) ELIZE, Grootheertogin van Toscane. — 5) PAULINE, Prinses van Borghese. — 6) CAROLINE, Koningin van Napels (gehuwd met JOSEPH MURAT). — 7) JEROME, Koning van Westfalen.

Als een knaap van negen jaren verlaat NAPOLEON omtrent het einde van 1778, vergezeld door zijnen vader en zijne beide broeders JOZEF en LUCIEN zijne geboortestad, om zich naar Frankrijk te begeven. Hij doet Florence aan, landt

Januarij 1779 te Autun, en blijft tot

April 1779 op het gymnasium aldaar, terwijl zijn vader naar Versailles reist. Hij komt den

23 April 1779 op de militaire school te Brienne, waar hij 5¹/₂ jaar blijft; wordt den

1 Sept. 1784 tot élève du roi aan de militaire school te Parijs benoemd, verlaat eindelijk den

17 October Brienne en komt den

19 October op de Parijsche militaire school. Reeds een jaar na zijne opname in deze school, wordt NAPOLEON den

1 Sept. 1782, 16 jaren oud zijnde, tot 2^{den} luitenant der artillerie benoemd. Hij verlaat de militaire school met n°. 42, en wordt geplaatst bij het regiment *la Fère*, in garnizoen te Grenoble. Hij verlaat, omstreeks

Het einde van September, Parijs, reist door Lyon en komt in

Het einde van October te Valence aan. Hier wordt hij met biljet ingekwartierd bij mejufvrouw BOU (op den hoek van de Grande rue en de Rue du Croissant) en ingedeeld bij de compagnie MASSON D'AUTUME. Hij reist in

Het voorjaar van 1786 verscheidene malen naar MEVROUW DE COLOMBIER te Basseaux, doet in

Junij een togt naar Roche-Colombe, een gebergte in Dauphiné (10 mijlen zuid-oostelijk van Valence), een tweede in

Julij naar het Karthuiserklooster van Bouvantes, doet daarbij Romans en St.-Jan en Royans aan; marcheert den

12 Augustus met het 2de bataillon van het regiment *la Fère* naar Lyon, waar hij den

15 Aug. aankomt en in Vaise, in het huis van de Wed. BLANC, aan den trap van Montriboul wordt ingekwartierd. Hier blijft hij vijf weken en marcheert den

21 September met het regiment naar Douai, gaande daarbij over Chalons aan de Saone, Dyon, Rheims, la Fère, en komt na eenen marsch van 27 dagen, den

17 October te Douai aan. — Het overige gedeelte van het jaar 1786 brengt hij te Douai door.

Op het einde van Januarij 1787 gaat NAPOLEON BONAPARTE van Douai naar Corsika met verlof, komt in

Februarij door Valence, logeert weder bij Mejufvrouw BOU, reist op Het einde van Februarij door Marseille en komt in het

Begin van Maart op Corsika aan, waar hij 9 maanden blijft. Hij verlaat Corsika omtrent het einde van Januarij 1788, om naar zijn regiment (in zijn garnizoen Auxonne) terug te keeren; komt in Het begin van Februarij te Valence aan, waar hij zich 2 maanden ophoudt; verlaat in

Het begin van April Valence, houdt zich korten tijd in Lyon op en komt in den loop van

April 1788 te Parijs aan, waar hij tot het einde van de maand blijft. Hij verlaat Parijs den

1 Mei, brengt den avond te Brienne door, en komt nog in den loop van

14. D. N°. 10.

Mei te Auxonne, waar hij bij de compagnie DE LA GEHIERE wordt ingedeeld. Hier blijft NAPOLEON een geheel jaar; wordt den 1 April 1789, ten tijde van de graan-revolutie, naar Seurre gedetacheerd en in de Grande Rue n°. 17, bij den procureur LAMBERTIN ingekwartierd, later in de Capucynenstraat, bij den heer PHILIPOT. Hij maakt in de eerste dagen van Mei verscheidene togten naar Montcenis (in het departement Seine et Loire) en naar Creuzol, een klein dorp, 3 mijlen van Autun; keert den

29 Mei met zijn detachement naar Auxonne terug; gaat den 1 September nogmaals met verlof naar Corsika, waar hij in het midden van October aankomt en het overige van het jaar doorbrengt. Hij verlaat den

23 Januarij 1790 Ajaccio, betreedt den

23 " " de fransche kust bij Toulon, is den

31 " " te Valence, waar hij zich nog den

10 Mei " bevindt, vervolgens echter den

1 Junij weder bij zijn regiment te Auxonne komt, in Junij en Julij verscheidene reizen naar Dôle maakt, de Abdij Citeaux bezoekt en het overige van het jaar 1790 te Auxonne doorbrengt, even als de maanden

Januarij, Februarij en Maart. — Den

1 April 1791, wordt BONAPARTE, 22 jaren oud, benoemd tot 1sten luitenant bij het regiment artillerie van Grenoble (het toenmalige 4de regiment). Hij doet in April eene reis naar Nuits, waar hij den in later tijd beroemd geworden GASSENDI bezoekt, is den

3 Junij altijd nog te Auxonne en protesteert tegen zijne overplaatsing uit het korps der Artillerie. In

Junij (1791) verlaat hij Auxonne, komt bij het 4de regiment artillerie te Valence aan, logeert eerst in de rue de l'Équerre, later weder bij Mejufvrouw BOT, en wordt bij de 12de compagnie ingedeeld. Hij maakt in den loop van Junij togten naar Romans en Basseaux; legt den

6 Julij aan de Constitutie den eed van getrouwheid te Valence af (1), slaapt (waarschijnlijk op de terugreis) den

17 Julij in Saillans; beklimt den

18 Julij Rochecourbe en keert naar Valence terug. In den loop van Augustus gaat hij met verlof naar Pommiers (departement der Isère) naar den Marechal-de-Camp DUTHEIL; doet Moras en Beaurepaire aan; reist naar Grenoble, logeert in het Hôtel de *drie Dauphijnen*, en keert op

Het einde van Augustus naar Valence terug. In den loop van September neemt BONAPARTE deel aan de militaire expeditie tegen Tain, met een detachement en één stuk geschut, om den constitutionelen priester te installeren; logeert bij den Maire JOURDAN; bezoekt den Maréchal-de-Camp ROSSI te Tournon, keert in

Het einde van September, langs den regter oever der Rhône, naar Valence terug; komt door St.-Peray; door van

1—11 October eene reize van Valence naar Corsika, waarbij hij de Rhône tot Avignon in een schip afvaart. Hij komt voor den

15 October nogmaals te Ajaccio aan; bezoekt op het einde van October den bekenden PAOLI te Rostino, en begeleidt hem op zijne togten, voornamelijk bij de expeditie van Ponte Nuovo. Het overige van het jaar 1791 en Januarij des volgenden jaars brengt BONAPARTE te Ajaccio door; wordt den

6 Februarij 1792, 23 jaren oud zijnde, kapitein der 2de klasse bij de 12de compagnie van kapitein GOUVION, blijft echter op Corsika. Den

27 Februarij 1792 bevindt zich BONAPARTE in Corté, en wordt omtrent dezen tijd tot Adjudant-Major bij het 2de bataillon van de Corsikaansche nationale vrijwilligers te Ajaccio benoemd; wel-dra, den

2 April 1792 tot tweeden Luitenant-Kolonel bij het 1ste bataillon der bezoldigde nationale gardes te Ajaccio. — Toen dit bataillon den

14 April naar Corté afmarcheert, blijft BONAPARTE te Ajaccio, en verlaat eerst in

Mei het eiland Corsika, om zich naar Parijs te begeven, waarbij hij Valence weder aandoet; komt nog voor den

20 Junij te Parijs; bevindt zich den

10 Aug. nog daar; verlaat Parijs nog voor den

15 Sept. om weder naar Corsika te gaan, waarbij hij Lyon passeert, zich op de Rhône inscheept en een korten tijd te Valence blijft. In de eerste dagen van

October komt hij te Ajaccio en bezoekt in den loop van deze maand PAOLI te Rostino. Den

10 Januarij 1793 verlaat BONAPARTE Ajaccio met het kleine eskader, hetwelk bestemd was voor de contre d'attaque op de Magdalena-eilanden. (Hij was toen 1ste Overste en kommandeerde de artillerie der expeditie). Hij komt den

22 Januarij te Bonifacio aan, verlaat deze plaats den

20 Februarij des morgens den 1 uur, doet

21 " het kleine eiland Spargi aan, en komt des avonds ten 9 ure op het eiland St.-Etienne, en verblijft van den

22—26 Febr. in de op dit eiland opgeworpen batterijen, en komt voor het eerste in een gevecht (tegen de Engelschen). Hij bevindt zich den

27 Februarij in de haven van Ponte Nuovo ten 1 ure des morgens, zeilt ten zes ure naar de golf van St.-Amand af, waar hij ten 8 ure aankomt, en van den

1—7 Maart verblijft. BONAPARTE wordt den

8 Maart in den ouderdom van 24 jaar, tot Kapitein der 1ste klasse bij het 4de regiment artillerie benoemd. Hij verlaat in begin van de maand

Mei de stad Corté te paard, om zich naar de Sanguinares te begeven, waarbij hij Ajaccio vermijdt; komt op het einde van Mei bij zijne familie te Calvi aan, begeeft zich naar de Sanguinaren, Ajaccio vermijdende, keert naar Calvi terug, scheept zich daar met zijne familie naar Marseille in, waar hij zelf in het begin van

Junij 1793 aankomt. Hij woont in de Lafontstraat, in de zijkamers van het hôtel *Cypières*; komt te Nizza bij zijn regiment; krijgt op

(1) Volgens dit, zou de, tot nu toe algemeen aangenomen opgave, dat BONAPARTE zich bij het uitbreken der revolutie te Valenciennes bevond, onjuist zijn.

Het einde van Junij bevel te vertrekken, om de aankomst van een naar Vonges gezonden transport buskruid te bespoedigen. Omtrent den

3 Julij komt hij te Valence bij het leger van den generaal CARTEAUX, die de expeditie tegen de Verbondenen in het zuiden kommandeert. Hij bevindt zich den

9 Julij te Lorient, den

10, 11 Julij te Montélimar, den

13, 14 Julij in het leger voor la Palud, den

15 Julij, 's avonds ten 5 ure in Pont St.-Esprit, den

23 » in Orange, den

24 » in Bagnols, en levert den

25 » bij Villeneuve-les-Avignon zijn tweede gevecht. — BONAPARTE bevindt zich den

26 Julij in Avignon, den 28 in Tarascon, den

29 Julij in Beaucaire, gebruikt het avondeten in eene herberg met kooplieden uit Montpellier, Nismes en Marseille, is den 30 te Arles, en keert den

31 Julij naar het hoofdkwartier van den generaal CARTEAUX te St.-Marten de la Crau terug. Een gedeelte van

Augustus ligt BONAPARTE ziek in Avignon bij den heer BOUCHET en geeft hier het: « *Souper de Beaucaire*, » in het licht. — Den

22 Augustus verlaat hij Avignon, is den 23 in Valence, den 25 in de omstreken van Lyon, den 28 in Auxonne en bevindt zich in de eerste dagen van

September te Parijs. Hij reist naar Lyon, gaat van daar op een postschip tot Avignon, komt den

12 Sept. te Beausset bij het hoofdkwartier van CARTEAUX, om hier, in plaats van den, in het gevecht in de Olioulen, den 7^{den}, gewonden bataillons-kommandant DOMMARTIN, het kommando over het artilleriepark over te nemen; neemt den

13 Sept., vergezeld van den generaal CARTEAUX, de batterij aan den uitgang van het defilé der Olioulen in oogenschouw, en den volgenden dag (den 14^{den}) de positie van Caire.

(Van hier af aan begint de Republikeinsche tijdrekening.)

Het jaar II der Republiek (22 Sept. 1793 tot 21 Sept. 1794).

Den 19 October 1793 (28 Vendémiaire) wordt BONAPARTE, in den ouderdom van 24 jaren, benoemd tot bataillons-kommandant bij het 2de regiment artillerie en houdt zich bij het hoofdkwartier in de Olioulen op. Hij wordt den

30 November (10 Frimaire) tot generaal-adjutant en chef de brigade provisoire benoemd. Den

17 Dec. (27 Frimaire) wordt hij door een lanssteek in de kuit gewond, en wel aan den ingang van het dorp la Sayne, bij den storm op « Klein Gibraltar » bij Toulon, door de Engelschen « het fort Mulgrave » genoemd. Hij bevindt zich den

22 Januarij 1794 (3 Pluviose) te Marseille, belast met de inspectie der kusten; wordt den

6 Febr. (18 Pluv.) door het Comité de Salut Public tot den rang van Brigade-Generaal bevorderd en tot opperbevelhebber van de artillerie bij het leger van Italie benoemd; verlaat nog voor den

6 Maart (16 Ventôse) Marseille, om zich naar Nizza te begeven, waar hij nog voor den

11 Maart (21 Vent.) aankomt. (Volgens enkelen eerst den 27 Maart). Hij bevindt zich van

27 Maart—6 April (22 Vent. tot 17 Germinal) gedeeltelijk te Nizza, gedeeltelijk in de voorpostenketen van het leger; is den

7 April (18 Germ.) te Mentone en Oneille, den

16 April (27 Germ.) te Ponte di Nava aan den Tanaro, den 17 te Ormea, den 18 te Garezzio, den 19 (30 Germ.) te Loano, en den

25 April (6 Floreal) weder te Nizza Van den

9 Mei (20 Floreal) den geheelen Prairial (20 Mei tot 18 Junij) en een gedeelte van Messidor (19 Junij tot 12 Julij) bevindt BONAPARTE zich te Nizza, of op het kasteel Sallé, een vierde mijl van Antibes, en te Colmars. Den

13 Julij (25 Mess.) is hij te Loano en met eene zending van de Volksvertegenwoordigers naar Genua belast (1). Hij keert den

28 Julij (10 Thermidor) naar Nizza terug, en is den

4 Aug. (17 Therm.) in het leger van Siey. — De Volksvertegenwoordigers ALBITTE, SALICETTI en LAPORTE suspenderen BONAPARTE den

6 Aug. (19 Therm.) van zijne betrekking, en geven last tot zijne inhechtenisneming. Deze volgt den

12 Aug. (25 Therm.), waarop hij naar het fort Carré van Antibes gebragt wordt. Doch reeds den

20 Aug. (3 Fructidor) wordt hij, op bevel van ALBITTE en SALICETTI, voorloopig weder in vrijheid gesteld. Den

19 Sept. (3° aanvullingsdag) is hij aan de Bormida en in Carcare, den volgenden dag (20 Sept.) in het kasteel van Cossaria, en den

21 Sept. (5° aanvullingsdag) te Caire.

Het jaar III der Republiek (22 Sept. 1794 tot 21 Sept. 1795).

Van den 22 Sept. tot 30 Dec. 1794 (1 Vendem. tot den 10 Nivôse) houdt BONAPARTE zich te Nizza en aan de kusten van Vado tot aan den Var op. Hij bevindt zich van den

31 December 1794 tot 3 Januarij 1795 (11 tot 14 Niv.) in Toulon; van den

4 Jan. tot den 6 Febr. (13 Niv. tot 18 Pluviôse) in Marseille; van den

7 Febr. tot den 26 Maart (19 Pluv. tot 6 Germinal) weder in Toulon. Den

27 Maart (7 Germ.) verlangt de Volksvertegenwoordiger LA COMBE DU TARN, BONAPARTE als kommandant der artillerie bij de Wester-armee; hij blijft echter voortdurend te Toulon. Hij ontvangt den

29 Maart (9 Germ.) van het Comité bevel, zich terstond naar de Wester-armee te begeven, om daar de artillerie aan te voeren; hij verlaat intusschen eerst den

21 April (2 Flor.) Toulon en gaat naar Marseille, van waar hij den

22 April (3 Flor.) zonder verlof naar Parijs vertrekt, des voormiddags van den 24sten (5 Flor.) te Avignon aankomt, na het

(1) Den 27 Julij viel ROBESPIERRE.

- middageten de reis voortzet, den 23sten in Montelimar in het hôtel de Post zijnen intrek neemt, hier het nabij gelegen Beauseret bezoekt, en den
- 29 April zich te Valence bij Mevr. SUCY bevindt. Van hier vertrekt hij den
- 2 Mei (13 Flor.) naar Lyon, waar hij den 3^{den} aankomt, den 4^{den} verblijf houdt, den 5^{den} (16 Floreal) verder reist, de Saone opvaart tot Chalons en naar Chatillon sur Seine gaat, waar hij nog den
- 20 Mei (1 Prairial) verblijft. Hij komt op een van de acht eerste dagen van Prairial (dus tusschen den 20 en 27 Mei te Parijs aan en neemt zijnen intrek in het *Maison de la liberté* in de Rue des Fossés-Montmartre, verkrijgt van het Comité de vergunning, tot aan de in het lichtgeving van het « travail sur les officiers-généraux » in Parijs te blijven. Hij wordt den
- 13 Junij (23 Prair.) door AUBRY definitief voorgedragen tot eene aanstelling bij de Wester-armee, den
- 26 Aug. (4 Fructidor) bestemd om, wegens zijnen ijver en zijne kundigheden (*lumidres*), deel te nemen aan den arbeid van dat gedeelte van het Comité du Salut Public, hetwelk met het opmaken der operatieplannen belast is; wordt den
- 13 Sept. (27 Fruct.) weder door het Comité geautoriseerd, naar Constantinopel te gaan, om dienst te nemen bij het leger van den Sultan. Daar hij evenwel geweigerd heeft naar de Wester-armee te vertrekken, wordt hij den
- 15 Sept. (29 Fruct.), op bevel van het Comité, van de lijst der generaals geschrapt.

Het jaar IV der Republiek (23 Sept. 1793 tot 21 Sept. 1796).

- Van 23 Sept. tot 4 Oct. (1—12 Vendém.) werkt BONAPARTE onafgebroken in het Comité du Salut public te Parijs (3 Oct. Bijeenkomst der sectiën). Hij wordt den
- 5 Oct. (13 Vendém.) door BARRAS gekozen (des morgens ten zes ure) om de gewapende magt van het binnenland en te Parijs als onderbevelhebber te kommanderen, en den
- 11 Oct. (19 Vendém.) in deze betrekking bevestigd. Hij blijft voortdurend te Parijs. Den
- 2 Maart 1796 (12 Vent.) (1) wordt hij, 27 jaar oud zijnde, tot Opperbevelhebber van het leger van Italie benoemd, en den
- 9 Maart (19 Vent.) huwt bij MARIE JOSEPHINE ROSA TASCHER DE LA PAGERIE, weduwe van den generaal BEAUHARNAIS. Hij bewoont het huis n°. 6, in de Rue Chantierine te Parijs. Den
- 11 Maart (21 Vent.) verlaat de nieuwe generaal Parijs en begeeft zich naar het leger van Italie. Hij reist over Troyes, houdt zich te Chatillon sur Seine eenige dagen op, komt den
- 14 Maart (24 Vent.) des avonds ten 6 ure te Chanceaux aan, den 16^{den} te Villefranche, passeert den 20sten (30 Vent.) Lyon, blijft van den
- 21—23 Maart (21—3 Germ.) te Valence, gaat van daar naar Marsaille, en neemt daar zijnen intrek in het hôtel Beauvau. Den

24 Maart (4 Germ.) is BONAPARTE te Toulon, van den 23 tot den 31 Maart te Nizza, reist den

1 April (12 Germ.) van daar af, is den 2^{den} te Ventone, den 3^{den} te Oneille, van den 4^{den} tot den 11^{den} te Albenga (den 12^{den} gevecht bij Montenotte), van den 13^{den} tot den 16^{den} te Carcara (hieronder gerekend het gevecht bij Dego den 14 April) en van

Den 17^{den} tot den 19^{den} April (28—30 Germ.) in Salicetto.

Omtrent den navolgenden tijd van zijnen, aan daadzaken zoo rijken veldtocht in Italie, heerscht de meeste verwarring in de militaire tijdrekening, waarom wij de dagen afzonderlijk laten volgen, en de plaatsen er bijvoegen waar BONAPARTE zich ophield. Zijne tegenwoordigheid bij de gevechten zal daaruit van-zelve volgen.

20—22 April 1796 (1—3 Flor.) Lesegno (den 22sten des avonds in Mondovi).

23—24 April (4—5 Flor.) Carru.

23—29 » (6—10 » Cherasco (28 Wapenstilstand met Piemont.)

30 April (11 Flor.) Alba.

1 Mei (12 Flor.) Acqui.

2 en 3 Mei (13 en 14 Flor.) Bosco.

4 en 5 » (15 en 16 ») Tortona.

6 Mei (17 Flor.) Castel San Giovanni. — Piacenza.

7—9 Mei (18—20 Flor.) Piacenza (overgang over den Po. — 9 Mei Wapenstilstand met Parma.)

10 Mei (21 Flor.) Casal. — Pizzighetone.

11 tot 14 Mei (22—25 Flor.) Lodi. (11 Mei gevecht bij Lodi (1).

15—23 Mei (26 Flor.—4 Prair.) in Milaan.

(15 Mei Vrede met Sardinië (2)). — 17 Mei Wapenstilstand met Modena. — 20 Mei Lombardije vrij verklaard.

24 Mei (3 Prair.) Lodi en naar Milaan terug.

25 » (6 ») Lodi. — Crema. — Milaan.

26 » (7 ») Milaan.

27—29 Mei (8—10 Prair.) Brescia.)

30 Mei (11 Prair.) Valeggio. — Borghetto.

31 » (12 ») Rivoli.

1 en 2 Junij (13 en 14 Prair.) Peschiera.

3 Junij (13 Prair.) Verona. — Roverbello.

4 Junij (16 ») voor Mantua. — Roverbello.

5 en 6 Junij (17 en 18 Prair.) Roverbello (5 Junij Wapenstilstand met Napels) (3).

7 tot 11 Junij (19—23 Prair.) Milaan.

12 Junij (24 Prair.) Pavia.

13—16 Junij (25—28 Prair.) Tortona.

17 Junij (29 Prair.) Modena. — Vertrekt den

18 Junij (30 Prair.) naar Reggio.

19 Junij (1 Messid.) Modena.

20 » (2 ») vertrek.

21 » (3 ») te middernacht in Bologna.

(1) Volgens anderen den 10 Mei.

(2) Volgens anderen den 18 Mei.

(3) Volgens anderen den 3 Junij.

(1) Volgens anderen reeds den 23 Februarij.

- 22 en 23 Junij (4 en 5 Messid.) Bologna.
 (23 Junij Wapenstilstand met den Paus.)
- 24 Junij (6 Messid.) vertrek.
- 25 " (7 ") Modena.
- 26 " (8 ") Pistoja.
- 27—30 Junij (9—12 Messid.) Livorno. (29 wordt de citadel van Milaan overgegeven.)
- 1 en 2 Julij (13 en 14 Messid.) Bologna.
- 3 Julij (15 Messid.) Ferrara.
- 4—7 Julij (16—19 Messid.) Roverbello.
- 8—11 " (20—23 ") Verona.
- 12 Julij (24 Messid.) Roverbello.
- 13 en 14 Julij (25 en 26 Messid.) Milaan.
- 15—18 Julij (27—30 Messid.) Castiglione.
 (18 Julij opening der loopgraven voor Mantua.)
- 19—24 Julij (1—6 Therm.) Castiglione.
- 25 Julij (7 Therm.) Verona.
- 26 " (8 ") Pali.
- 27 en 28 Julij (9 en 10 Therm.) Brescia.
- 29 en 30 " (11 en 12 ") Chiari.
- 31 Julij (13 Therm.) Roverbello.
- 1 en 2 Aug. (14 en 15 Therm.) Brescia.
- 3 Aug. (16 Therm.) Castiglione.
- 4 Aug. (17 Therm.) Lonato (3° gevecht). — Castiglione.
- 5 tot 7 Aug. (18—20 Therm.) Castiglione. (3° Veldslag).
- 8 en 9 Aug. (21 en 22 Therm.) Verona.
- 10 Aug. (23 Therm.) Peschiera.
- 11—17 Aug. (24—30 Therm.) Brescia.
- 18—23 Aug. (1—6 Fruct.) id.
- 24 Aug. (7 Fruct.) vertrek.
- 25—26 Aug. (8 en 9 Fruct.) Milaan.
- 27—29 Aug. (10—12 Fruct.) Brescia.
- 30 Aug. (13 Fruct.) Due Castelli.
- 31 " (14 ") Desenzano.
- 1 Sept. (15 ") Verona.
- 2 " (16 ") Lasize.
- 3 " (17 ") Ala.
- 4 " (18 ") Roveredo (Gevecht). — Caliano.
- 5 Sept. (19 Fruct.) St. Lazare. — St. Marco. — (Gevecht).
- 6 " (20 ") Trient.
- 7 " (21 ") Primolano.
- 8 " (22 ") Cisona. — (Gevecht voor Bassano).
- 9 Sept. (23 Fruct.) Bassano.
- 10 " (24 ") Montebello.
- 11 en 12 Sept. (25 en 26 Fruct.) Ronco.
- 13 Sept. (27 Fruct.) Castellaro.
- 14—16 Sept. (28—30 Fruct.) Due Castelli. — (WURMSER door BONAPARTE geslagen).
- 17 en 18 Sept. (1° en 2° aanvullingsdag) Verona.
- 19 tot 21 " (3° en 5° ") Milaan.

(Vervolg hierna.)

I E T S

OVER

HET DETACHEREN VAN OFFICIEREN VAN ANDERE WAPENEN, BIJ DAT DER ARTILLERIE.

(Ingezonden.)

Zooals algemeen bekend is, zijn sedert eenige jaren, bij de verschillende regimenten artillerie, officieren van den generalen staf, infanterie en kavallerie gedetacheerd geweest, ten einde zich met het praktische gedeelte van dat wapen bekend te maken.

Hoogstnoodzakelijk is het ongetwijfeld voor de officieren van den generalen staf, te kunnen beoordeelen, welk terrein als geschikt of ongeschikt voor 't wapen der artillerie beschouwd moet worden.

Diegene welke vroeger bij de artillerie gediend hebben, of daarbij zijn gedetacheerd geweest, zullen natuurlijkerwijze hierin meer kennis bezitten dan zij, die niet onmiddellijk met dat wapen in betrekking hebben gestaan. Diegenen welke met het wapen goed bekend zijn, zullen zich kunnen overtuigen van de bruikbaarheid der wegen, en die, welke voor het geschut niet geschikt zijn, door geene artillerie onvoorzigtig doen inslaan.

Zij zijn bekend met de hulpmiddelen die de artillerie weet aan te wenden, en zullen dus ook eene menigte kleinigheden, welke door anderen als onoverkomelijke hindernissen beschouwd worden, maar door de artillerie spoedig worden weggeruimd, over het hoofd zien, en in staat zijn de artillerie in het gevecht voordeelige stellingen aan te wijzen.

Het ware dus te wenschen, dat alle officieren van dat wapen, in staat werden gesteld, met de artillerie grondig bekend te worden.

In eenen vroegeren jaargang van den geachten *Spectator*, vindt men over het detacheren van officieren der infanterie of kavallerie, bij het wapen der artillerie, eenige aantekeningen, het nut van dezen maatregel betreffende. Onder anderen zegt de schrijver, dat bij het veroveren van vijandelijke stukken, zulke gedetacheerd geweest zijnde officieren, als bekend met het gebruik der artillerie, deze stukken terstond tegen den vijand zullen kunnen aanwenden.

Hier oppert zich echter eene zwaarigheid, en wij moeten de vraag doen: Wie zal dat geschut bedienen?

In een gevecht waar stukken veroverd worden, kan men wel onderstellen, dat onze eigene artillerie niet geheel zonder verliezen is geweest, en dus onmogelijk van hare reeds in getal verminderde bedieningsmanschap zal kunnen afgeven. Ook zoude het kunnen zijn, er geene artillerie in de onmiddellijke nabijheid was.

Ofschoon de behandeling van het geschut eenvoudig is, zal het toch moeilijk zijn, infanteristen of kavalleristen, die er niets van weten, dadelijk te gebruiken om tegen den vijand te ageren.

Zou het dan ook niet doelmatig zijn, in die garnizoenen, waar zich veld- of rijdende artillerie bevindt, en ook tevens infanterie of kavallerie tot hunne bezetting rekenen, eenige manschappen per compagnie of eskadron, in de behandeling van het veldgeschut te oefenen?

Zoude het geen vertrouwen inboezemen, indien de artillerie als 't ware zeker was, onder de dekkingstroepen manschappen te vinden, welke men bij groote verliezen, als momentane reserve konde gebruiken?

Bij het veroveren van geschut, zoude men dan ook in staat zijn zulks met voordeel te doen bedienen.

Nog ééne vraag. — Ingeval van belegeringen, worden de infanteristen als handlangers bij de artillerie ingedeeld; waarom zoude ook van de infanterie, in die plaatsen garnizoen houdende waar zich de gelegenheid voordoet, niet eenige manschappen met de behandeling van het vesting- en belegeringsgeschut oppervlakkig kunnen worden bekend gemaakt?

Zeker is het, dat als men eenmaal met de behandeling van het geschut eenigzins bekend geweest zijnde, men zelfs na een tijdsverloop van jaren, spoedig weder alles in 't geheugen zal hebben.

Misschien zal gevraagd worden: Wie zal de instructie geven?

Ik geloof hierop vrijmoedig te kunnen antwoorden, dat de officieren en onder-officieren der artillerie zulks gewillig zullen doen, ten minste diegenen, welke het doel beseffen waartoe deze instructie gegeven wordt, en het voorregt weten te waarderen, dat voor hen als artillierist, hieruit in oorlogstijden kan voortvloeiën.

Om het den instructeurs minder moeilijk te maken, zoude men hiertoe niets dan zich vrijwillig aanbiedende manschappen moeten nemen, of de naajver van den soldaat moeten opwekken en hem het onderwijs in de behandeling van het geschut, als eene belooning toekennen.

Mogt de Redactie van den geachten *Spectator* deze regelen waardig keuren om geplaatst te worden, het zal den schrijver aangenam zijn.

Breda, 1846.

F. .

Het hierboven ontwikkelde denkbeeld is, onzes inziens, goed en juist, doch is moeilijk in de toepassing, aangezien de veelvuldige oefeningen en repetitien van oefeningen, reeds aan de infanterie op de tableaux voorgeschreven. Indien onze infanterie talrijker ware, en alle manschappen 6—8 jaren moesten dienen, zou de bedoelde oefening een onderwerp van hoogere overweging kunnen uitmaken; doch eene verwezenlijking van dat denkbeeld bij de tegenwoordige samenstelling der infanterie, zou welligt eer schadelijke dan voordeelige gevolgen hebben. Men bedenke toch wel, dat degenen die thans vrijwillig den soldatenrok aantrekken, dit niet doen uit vocatie om harder en voortdurender te werken dan de daglooner aan spoorweg- of indijkingsondernemingen. Het poëtische van den soldatenstand is reeds te veel door stoffelijken dwang verdrongen, dan dat men te gezind zoude moge zijn in het verhoogen van het gewigt der stoffelijke of fysieke verplichtingen. Bij het nasporen der oorzaken van het verminderen der manschappen van de staande armee, zal men bij vele der slechts aangestipte motieven, stoffe genoeg vinden tot gewigtige overdenkingen.

De Redactie.

PROEF

WEGENS DE Vernieling eener palanke door middel van buskruid.

(Ingezonden.)

In N°. 3 van den *Militairen Spectator*, November 1841, bladz. 106, werden de notitiën opgegeven eener proef, den 8sten Julij 1840 op de Oosterhoutsche heide genomen tot wegruiming van palissaderingen door middel van buskruid.

Uit die proef blijkt dat men alle gewone eiken palissaderingen zal kunnen vernielen, hetzij door het 0,50 diep ingegraven en doen springen van een zak met 10 Ned. ponden buskruid, aan den

voet der palissadering, of wel door enkel een met 20 Ned. ponden buskruid gevulden zak, tegen den voet der palissadering aan neder te leggen, dezelve met 4 à 5 gevulde zandzakken bedekkende, en deze lading vervolgens te ontsteken.

Dezer dagen is in Engeland eene proef genomen tot het opruimen van zware palanken door hetzelfde middel, waarvan wordt melding gemaakt in de *Naval and Military Gazette* van 24 Januarij 1846, en van welk artikel wij hier, om het belang der zaak, de vertaling leveren, als volgt:

« *Belegerings-operatiën.* Laatsteleden Woensdag was men ooggetuige van eene vrij belangrijke proef in de veldwerken van de koninklijke ingenieurs, in de nabijheid der bomvrije kazernen te Brompton, onder 't opperbeleid van den luit.-kolonel Sir F. SMITH, en in de tegenwoordigheid van den inspecteur-generaal der fortificatiën Sir J. F. BURGONNE, daar gekomen om de werkzaamheden gade te slaan. Sir F. WILLSHIRE, garnizoens-kommandant, kolonel WÈRE, brigade-majoor O'BRIEN en een aantal officieren van het garnizoen waren mede aanwezig.

De eerste militaire operatie was het bres maken in eene palanke ter lengte van dertig voet (9 el) van de bechtmogelijkste constructie, bestaande uit een aantal aaneensluitende balken, door eiken gordingen onder en boven verbonden, en stevig daartegen genageld met ijzeren bouten, lang tien duimen (0,25).

Elke balk of boom had eene doorsnede van één (0,30) in het vierkant, en eene lengte van ongeveer twaalf voeten (3,60), en was stevig in den grond geplaatst ter diepte van circa drie voeten (1,00). Deze palanke had twee rijen schietgaten voor geweervuur, eene op horstweringshoogte en de andere gelijkgronds, waardoor als uit eene loopgraaf konde gevuurd worden, en was voorts het geheel zoodanig ingerigt, dat het dezelfde soort van constructie voorstelde, als die onze troepen onlangs in Nieuw-Zeeland tegenhield, en in welks aanval, alleen met het geweer en de bajonet, zoo velen werden opgeofferd.

Men had zich inderdaad alle moeite gegeven, om deze palanke zoo hecht en sterk mogelijk te maken.

De eerste poging om er eene bres in te maken, was het ontsteken van eene lading van 30 ℔ buskruid (13,60 Ned. ponden) in eenen zak, opgehangen op de hoogte van de bovengording, aan een soort van driehoek van licht houtwerk, tegen de palanke aanleunende; maar, bij de ontsteking bleek, dat deze geene andere uitwerking had, dan dat zij eenige houten uit hunne plaats had geschoven.

Eene tweede lading van 30 ℔ buskruid (13,60 Ned. ponden) werd in een zak op den grond gelegd, in het midden der palanke, en deze zak door vier vochtige gevulde zandzakken, digt tegen de palanke aangedreven; bij het ontsteken dezer lading maakte zij eene bres tot opening, van twee voeten, negen duimen (0,85) breedte; één der houten werd daarbij uit den grond gedreven, en een ander in twee stukken gescheurd.

Ten einde eene geheele vernieling van deze sterke palanke te bewerken, werden twee buskruidladingen, eene van 70 ℔ (31,75 Ned. pond.) en de andere van 50 ℔ (22,68 Ned. pond.) in zakken, op gelijke afstanden van de einden als onderling, digt tegen den voet der palanke geplaatst, en goed met zandzakken bedekt; bij hunne ontsteking was de uitwerking zoodanig, dat de palanke-boomen uit de aarde werden gedreven, en zelfs eenige derzelve tot 150 voeten (46 el) van de plaats werden weggeslingerd, terwijl de houtsplinters en spaanders, op eenen verre afstand heen, en sommigen als zoovele vogels in de lucht opvlogen.

De uitbarsting was hevig, en er werd eene bres door gevormd waardoor ongeveer 200 mineurs en sappeurs zich een weg baanden.

Het oogmerk met deze proef was om het minimum der lading van buskruid te bepalen, welke men tot vernieling der palanke zoude noodig hebben, en het bleek daaruit ten volle, dat een vaatje buskruid, inhoudende 90 ℔ (41 Ned. ponden) voldoende zal zijn, om eenige palanke, hoe stevig dan ook zamengesteld, te vernielen, in de veronderstelling echter, dat de uitwerking van het buskruid wordt opgesloten, door dit vaatje met drie of vier gevulde zandzakken, elk ongeveer een bushel (0,036 Teerl. el) inhoudende, te omgeven.»

J. v. D. S.

BIJLAGE X.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 14de DEEL, N°. 10.

Maand April 1846.

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Bij den Plaatselijken staf: Tot maj. en plaats-maj. der 1ste kl. te Bath: de kap. der 1ste kl. D. Millioen, van het kol. werfdepôt; tot kap. en plaats-maj. van de 3de kl. te Geertruidenburg: de 1ste luit. M. H. van Hasselt, van het 8ste reg. inf.; tot kap. en plaats-maj. van de 3de kl. te Utrecht: de 1ste luit. W. P. Hubert, van het 2de reg. inf.; tot kap. en plaats-maj. van de 3de kl. te Maas-tricht: de 1ste luit. F. Barkhausen, van het 6de reg. inf.; tot kap. en plaats-maj. van de 3de kl. te Hellevoetsluis: de gep. 1ste luit. C. Gaster; tot kap. en plaats-maj. van de 3de kl. te Woudrichem: de 1ste luit. zonder bezw. der schatk. A. Keyser, van het korps maréchaussée; tot kap.: de 1ste luit. D. Rembges, plaats-maj. van de 2de kl. te Loe-vestein.

Bij het wapen der Infanterie: Bij het 1ste reg. inf., tot kap. der 3de kl. bij ancienneteit, de 1ste luit. W. R. A. Geil en A. van der Poort, beiden van het 8ste reg. inf.; Bij het 2de reg. inf., tot maj., de kap. der 1ste kl. W. E. van Bevervoorde, van het 7de reg. inf.; bij het 3de reg. inf., tot kap. der 3de kl. bij ancienneteit, de 1ste luit. J. C. Mugge, van het 4de, en J. van Uden, van het 7de reg. inf.; bij het 6de reg. inf., tot kap. van de 3de kl. bij ancienneteit, de 1ste luit. J. P. E. Francke, van het 4de reg. inf.; bij het 7de reg. inf., tot kap. van de 3de kl. bij ancienneteit, de 1ste luit. J. F. R. Scharten, van het korps.

Bij den staf der Artillerie: Tot maj., de kap. P. J. A. de Buvry de Mauregnault, magazijnm. der 1ste kl. te Breda; tot 1sten luit., de 2de luit. S. Nuss, magazijnm. der art. van de 3de kl. te Willemstad; tot magazijnm. der art. van de 1ste kl. te Gorinchem, de kap. der 1ste kl. S. van Riemsdijk, van het 1ste reg. art.; tot magazijnm. der art. van de 2de kl. en tweede magazijnm. te Maastricht, de 1ste luit. J. Ubbens, van de komp. art.-transporttrein van het 3de reg. art.; tot kap. van de 3de kl., de 1ste luit. G. J. Kuytenbrouwer, van het 1ste reg. art.; tot 1sten luit., de 2de luit. J. F. Riesz, van het 3de reg. art.; tot ond.-inspecteur van de draagbare wapenen, de kap. der 1ste kl. J. Wessels, opzigtter in den geweerwinkel bij de art.-, stapel- en constructie-magazijnⁿ. te Delft; tot adjunct ond.-inspec-

teur der draagbare wapenen, de 1ste luit. C. A. N. Ernst de Seiwert, van het 1ste reg. art.

Bij de korpsen artillerie: Bij het 1ste reg. art., tot kap. van de 3de kl., de 1ste luit.-instructeur A. B. C. de Munck, van het 3de reg. art., en de 1ste luit. B. Spoelstra, van het korps; bij het 2de reg. art., tot 1ste luit. de 2de luit. O. J. Fredzess, A. J. R. Kempe en E. R. van der Wijck, allen van het 1ste reg. art.

Tot maj. en plaats-maj. der 1ste kl. te Ter Neuzen: de kap. der 1ste kl. M. Brouerius van Nidek, van het 3de reg. art. Bij den staf der art.: tot kap., de 1ste luit. magazijnm. der art. van de 2de kl. W. H. van Hoogenhuyze, te Naarden. Tot kap. der 3de kl.: de 1ste luit. van den staf der art. J. P. Brand Eschauzier, gedetacheerd bij de K. M. Akademie. Bij het 3de reg. art., tot kap. der 3de kl.: de 1ste luit. J. C. Kock en P. G. F. Petter, van het 2de reg. art. Bij het 2de reg. art., tot kap. der 1ste kl.: de kap. der 2de kl. J. A. J. van der Linden de Hartogh, van het reg. Bij het 1ste reg. art., tot kap. der 1ste kl.: de kap. der 2de kl. A. P. Carré, van het reg. Bij het reg. rijd. art., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. A. J. B. van der Wijck, van het reg. Bij het 3de reg. art., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. J. Jooss, van het reg. Bij het 1ste reg. lans.: de 2de luit. op non-act. J. W. A. van Tets. Bij den staf der inf., tot kap. der 1ste kl.: de kap. der 2de kl. W. J. Knoop, gedetacheerd bij de K. M. Akademie. Bij het 3de reg. inf., tot kap. der 1ste kl.: de kap. der 2de kl. J. Spruyt, van het reg. Bij het 5de reg. inf., tot kap. der 1ste kl.: de kap. der 2de kl. J. F. W. Veeren, van het reg. Bij het 2de reg. inf., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. L. A. C. de Bock, reg.-adj. bij het korps. Bij het 4de reg. inf., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. H. J. Herbig, van het reg. Bij het 6de reg. inf., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. J. G. A. Beijer, van het reg. Bij het 8ste reg. inf., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. K. H. Robertson, van het reg. Bij het 3de reg. art., tot kap. der 1ste kl.: de kap. der 2de kl. C. König, van het reg.; tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. O. W. Gobijs, van het reg. Bij het 2de reg. art., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. J. V. Bomberg en G. Frantzen, beiden van het reg. Bij het reg. rijd. art., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. P. A. C. van Wickevoort Crommelin, van het reg.

Bij het Dep. van Oorl., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. J. C. P. Krayenhoff van de Leur. Bij de mil. administratie van het leger in Oost-Indie, tot aspirant-betalm.: de serg.-maj. G. Dijkmans, schrijver van de 3de kl. bij het Ministerie van Oorlog. Bij de mil. geneesk. dienst in Oost-Indie, tot offic. van gez. der 3de kl.: de voormalige offic. van gezondh. der 3de kl. J. F. H. H. M. H. Falk.

Verplaatsingen.

Bij het reg. gren. en jag., bij de bat^e. gren.: de 2de luit^e. H. J. Taets van Amerongen, van het 5de reg. inf. en H. G. van de Polder, van het 2de reg. inf.; bij de bat^e. jagers: de 2de luit^e. G. A. J. D. van Hoey Schilthouwer, van het 8ste reg. inf. en J. D. A. Barre, van het 2de reg. inf. Bij het 2de reg. inf.: de 1ste luit. H. C. Staring, van het reg. gren. en jag. Bij het 4de reg. inf.: de 1ste luit. M. van Doorninck, van het reg. gren. en jag. Bij het 6de reg. inf.: de 1ste luit. P. F. de Bordes, van het reg. gren. en jag. Bij het 7de reg. inf.: de 1ste luit. J. C. M. B^{on} van Lijnden, van het reg. gren. en jag. Bij het korps maréchaussée: de 2de luit. C. F. van den Hoff, van het 2de reg. lans. Bij het koloniaal werfdepôt: de kap. der 1ste kl. G. F. W. C. T. C. Timmerhans, en de 2de luit. G. D. van der Mey, beiden van het 1ste reg. inf. De maj. en plaats-maj. der 1ste kl. W. A. von Schwartz, van Bath naar Gorinchem. Bij eene der veld-kompⁿ. van het 2de reg. art.: de 1ste luit. E. J. Jacobs, van een der kompⁿ. vesting-art. van het 3de reg. art. en de 2de luit. H. A. Holtius, van een der kompⁿ. vesting-art. van het 1ste reg. art. De kap. C. Merk, magazijnm. der art. van de 1ste kl., van Gorinchem naar Dordrecht. Bij het wap. der art. in Oost-Indie: de 2de luit. W. F. G. L. Boellaard, van het 1ste reg. art. 'Bij het wap. der inf. in Oost-Indie: de 2de luit. J. L. van Zee, van het 2de reg. inf.; de 2de luit. C. F. Koch, van het 3de reg. inf. Bij den staf der art.: de kap. J. Burgers, van het 1ste reg. art. en benoemd tot adj. voor het materieel bij de stapelen constructie-magazijnen. De 1ste luit. J. A. von Schubert, van het 3de reg. art., en ingedeeld als adjunct-vuurwerker bij de art. stapel- en constructie-magazijnen. De 1ste luit. J. F. Riesz en de 2de luit. A. E. Reuther, van het 3de reg. art. en beiden ingedeeld bij de stapel- en constructie-magazijnen. De 2de luit. R. C. Blaauw, van de komp. art.-werklieden en benoemd als opzigter bij den geweerwinkel te Delft. De 1ste luit^e. J. F. J. A. Battaerd, van het 1ste reg. art.; A. G. Visée, van het 2de reg. art. De 2de

luit^e. F. G. Riesz, van het 2de reg. art.; W. M. Camp en N. A. Boom, beiden van het 1ste reg. art., en alle gedetacheerd bij de inspectie der draagbare wapenen. Gedetacheerd bij de inspectie der draagbare wapenen en tevens benoemd tot onder-opzigter bij den geweerwinkel te Delft: de 2de luit^e. J. F. W. M. P. Ninaber, A. L. Buhlman en L. G. Freher, allen van het 3de reg. art. Bij de komp. art.-werkl.: de 1ste luit. L. F. N. Dröher, van het 3de reg. art. Bij de komp. veld-art. van het 1ste reg. art.: de 2de luit. F. F. Steenberghe, van het korps pontonniers; bij het korps pontonniers: de 2de luit. F. J. Stieltjes, van het 3de reg. art.

Eervol ontslagen.

De 1ste luit. der kav. op non-act. H. Bon de Vos van Steenwijk, onder toek. van den rang van ritm. en met vergunning tot het voortdurend dragen der activiteits-uniform van het 3de reg. drag.

Het tractement van non-activiteit verleend, in afwachting dat over hen nader zal worden beschikt, aan:

Den maj. J. C. A. de Roo van Alderwerelt, van het 2de reg. inf. Den kap. der 2de kl. J. H. Baetsch, en aan de 1ste luit^e. L. A. Berlot en A. van den Broek, allen van het 6de reg. inf.

Tijdelijk op non-activiteit gesteld.

De 2de luit. W. C. E. Waitz, van het 4de reg. inf.

Gepensionneerd.

De maj. en plaats-maj. der 1ste kl.-G. Leers, te Ter Neuzen, met vergunning tot het voortdurend dragen van de activiteits-uniform van het wap. der inf., waartoe hij vroeger heeft behoord. De 1ste luit. K. Pfeiffer, van het 3de reg. inf. De maj. J. Altink, magazijnm. der art. van de 1ste kl. te Dordrecht. De maj. en plaats-maj. der 1ste kl. J. B. Dulmers, te Gorinchem. De kap^e. en plaats-maj^e. der 3de J. Stengel, te Geertruidenberg, J. Pommée, te Woudrichem, G. Perk van Lith, te Maastricht, G. Laffra, te Hellevoet-sluis. De kap^e. A. de Keyzer, van het 1ste reg. inf.; F. H. A. Sträter en J. Cramer von Baumgarten, van het 5de reg. inf. De kap. tit. J. L. Henckens, van het korps maréchaussée. De maj. op non-act. A. van Santen, onder toek. van den rang van luit.-kol. zonder bezwaar der schatkist.

Overleden.

De kap. der 3de kl. W. F. Beuscher, van 3de reg. art. De 2de luit. W. C. H. Sessler, van het 2de reg. art. De 1ste luit. op non-act. J. van der Kaa.